

2012 m. birželio 22 d., penktadienis

Nr. 25 (993) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

3

Pokalbis su Mindaugu Urbaičiu

4

Queer teorija lietuviškai

6

Juliuszo Sokolowskio fotografijų paroda

7

VDA Grafinio dizaino absolventų gynimai

„Už šešelių šviesą“

8

Kino režisierius Carlosas Reygadasas

9

Krësle prie televizoriaus

Rimantė Valiukaitė ir Vytautas Rumšas

D. Matvejevo nuotr.

Dama nonkonformistė

Friedricho Dürrenmattro sugrįžimas Mažajame teatre

Daiva Šabasevičienė

Friedricho Dürrenmatto „Damos vizitas“ baigė visų Lietuvos dramos teatrų premjerų maratoną. Be peržiūros, spektaklis suvaidintas tik vieną kartą, ir suprantama kodėl: jis – dar „žalias“, sustinges, panašus į Senosios damos – multimilionierės Klaros Cachanasian – kojos protėzą. Tokia teatrų kasdienybė. Visi stengiasi iš paskutiniųjų, o vėliau atskomybė už spektaklio kokybę lieka kyboti ore.

Didelis spektaklis, kuriame vaidina daug aktorių, yra daug dekoracijų, įvairaus „keliaujančio“ rekvizito, kostiumų, – tai režisierius Evaldo Jaro ir Vilnius mažojo teatro abipusio sutarimo vaisius. Pagančiai šis teatras suteikė Jarui galimybę kurti spektaklį suaugusiems. Nors ir būdamas kuklus, šis pasijuto lyg Peteris Brookas, 1958 m. pastatės „Damos vizitą“ su dvieju garaisiais aktoriais – Lynn Fontane ir Alfredu Luntu. Mažajame teatre tokie yra Rimantė Valiukaitė ir Vytautas Rumšas.

Dürrenmattas liko kiek senstelėjusiui klasiku, nes režisierius, susi-

telkęs į aktorių individualybes, per mažai dėmesio skyrė dramos analizei. O norėjosi, kad Jaras parodytų, kodėl XX a. 7-jame dešimtmetyje šiuo autoriumi domėjosi Juozas Miltinis: jis ne tik pastatė „Franką V“ ir „Fizikus“, bet ir išvertė į lietuvių kalbą 1956 m. rašytą „Senosios damos vizitą“. Vertimas naujodamas iki šiol, nes turime tik kelis šio autoriaus dramaturgijos vertimus, ir tai tik režisierių dėka. Dürrenmattu žavėjosi Vytautas Žalakevičius (po „Avarijos“ premjeros vokiečiai jo filmą pripažino įdomiausiu Sovietų Sąjungoje), Irena Bučienė, Vytautas Čibiras. Bet jau nesnės kartos režisieriai ji stato itin retai.

Tikriausiai Jarui šis klasikas parūpo ne tik dėl galimybės dirbtį su talentingais aktoriais, bet ir dėl dramos aktualumo. Tačiau spektaklis pastatytas lyg retrostiliumi. O atrasti Dürrenmattui naujas teatrinės formas iš esmės svarbu: specifinis dramaturgo mąstymas tradicinalistams nuolaidų nedaro. Kita vertus, Jarui tas retrostilius savaip tiko: taip spektaklis lengviau perskaitomas, lengviau suprantamas žiūrovui.

Režisierius nusprendė išryškinti tragiską požiūrį į aplinką, į išprotėjusį, „beveidžių pasaulį“, tačiau pagrindinė tragedija ir komizmo dermė liko neatskleista. Kol kas spektaklis labai rimtas, sunku jį pavadinti tragediją. Vienas nusizengimas be atgailos pradedė visa moralinio žlugimo grandinių reakciją, kurios neįmanoma sustabdyti. Kartais spektaklyje suskamba absurdios intonacijos, labai tiksliai sufleruojamos dramaturgo. Nors pirmieji Jaro žingsniai „suaugusiu režisūroje“ dar nedrąsūs, psychologas jis nebogas, moka „užminuoti“ spektaklį bendromis gyvenimo nuoautomis, tiksliai sudeda pasakojamos istorijos ir personažų santykų akcentus.

Nesustabdoma gyvenimo tékmę nusako geležinkelio bégiai, kuriais juda visi personažai. Vieini akli, kitilaimingi nuo kvailumo. Nedidelė Mažojo teatro erdvė iš tikrujų tik tokiam sprendimui. Jo scena visus režisierius priverčia kurti horizontalias mizanscenas. O bégiai scenografo Marijaus Jacobskio dėka tampa ir nesibaigiančių šio teatro

NUKELTA | 2 PSL.

Dama nonkonformistė

ATKELTA IŠ 1 PSL.

kelionių simboliu. Juk šioje scenoje ne kartą yra parvažiavę ir išvažiavę įvairūs A. Čechovo personažai, juk čia dar laukiamas atvykstant Godo...

„Damos vizito“ pastatymas horizontalus ne vien dėl bėgių, bet ir dėl nusitešančių į scenos „rankovės“ mizanscenų: viena jų – regima, kita – tariama, tiesiog medinė būdelė, vieną po kito įtraukianti personažus. Kai kas ten eina išsitušinti, kai kas – pasislėpti nuo įkyrių minčių, o kai kas – tiesiog nužudyti „nepatogaus“ asmenis.

Spektaklyje akcentuojamas ne Dürrenmatto skepticizmas, o pessimistinis pasaulio matymas. Personažų dėlionė beveik neturi prasmės, nes šie žmonės, nors visi kažkuo ir skirtingi, sudaro tik vienalytę masę. Jarui jų moralė nerūpi, jam svarbiau išryškinti gyvenimo absurdumą ir žmonių gebėjimą prie to prisitaikyti.

Šiame nusupusiame miestelyje tvirtai jaučiasi tik buvusi jo gyventoja, keršto akcijai sugrįžusi Klara Cachanasian. Jausmų ir pinigų pertekusiai damų vaidina Rimantė Valiukaitė. Ironijos nestokojanti aktoriė šiame spektaklyje jos atsisakė.

D. MATEVEJEVO NUOTR.

Jos Klara tarp beveidžių, mikčiojančių menkysti išlieka laisva, išdidi ir kerinčiai įtaigi. Žavi Valiukaitės sceninė laisvė. Sunku patikėti, kad tai ne jos „gimtjieji“ namai. Aktorė jaučia ne tik šios scenos akustiką, bet ir erdvės architektūrą. Ji su viais partneriais išlieka organiška, nors daugelio jų partnerystė atrodė dirbtinoka.

Mažomis orbitomis besiukančių personažų pasauliai (kartais net prienantys mažą šio teatro „Revizoriaus“ modelį) – uždari, tačiau tai nereiškia, kad reikia susmulkinti mizanscenas. Aikškiai pastebimas Jaro siekis kurti „atmosferinį“ spektaklį –

ypač pirmojo veiksmo pradžioje. Tačiau vos pasirodžius Valiukaitės Klarai, scena atsigauna. Damos charakteristikai padeda ir Aleksandros Jacobskytės sukurtas kostiumas, ypač smailianosiai aulinukai. O dirbtinės kojos-protezo pasitaisymas „laiku ir vietoję“ ar trumpas pašnekėsys su Jūratės Mikaliūnienės Ponai sukuria įtaigu personažo paveikslą.

Miestelėnams pažadėjusi milijardą už keršto akciją – Alfredo Ilio, jaunystėje išdavusios aistringą meilę, nužudymą – Valiukaitės Klarai Cachanasian galėtų elgtis kaip keršto deivė. Tačiau aktorei svarbu išlikti moterimi, kurios pasaulis daug turtingesnis už vyro. Ilio išdavystė tolygi žmogžudystei, tačiau apie tai nickas nesusimasto. Žmonės sugeba pripažinti tik fiziškai atliekančią nusikaltimą. Todėl Valiukaitė ramiai įvykdė savo nuosprendį. Nors dauguma žmonių taip ir nesuvokia nusikaltimų lygybės, Senosios damos vizitas vegetuojančiai aplinkai žada reikšmingas permainas. Klaros Cachanasian vaidmuo – ryškus darbas ne tik šio, dar neišbaigtu spektaklio kontekste, bet ir nonkonformistiškos aktoriės Rimantės

Valiukaitės kūrybinėje biografijoje. Vytauto Rumšo Ilis – sugužytas žmogus. Jis miršta anksčiau, nei yra nužudomas. Rumšas nesipriesina artėjančiam nuosprendžiu. Jis suvokia, kad kito kelio nėra, o slaukėjusioje, sumaterialėjusioje vienuomenėje atgaila neįmanoma. Esame ipratę prie „aktyvių“ V. Rumšo vaidmenų. „Damos vizite“ jis aktyvus tik bendraudamas su savo sąžine. Tačiau paskutinėse scenose, regint jo savigrąžą, norėtusi matyti ir kitokių aktoriūs raiškos priemonių: dabar dingsta partnerystės su

Klarą dermė (diurenmatiška Valiukaitė ir psychologinio teatro Rumšas). Septyniolika personažų kalba mažai, netuščiažodžiau. Kuo konceptualės vaidmenų atlirkimas, kuo lakoniškesnis yspėjimas, tuo jei įsimintines. Gediminas Girdavainis sekmingai naudoja savo girdvainišką spalvų paletę, jo Burmistras puikiai sužaidžia savo partiją. Kirilo Glušajevė Dailininkas – taip pat gyvas personažas. Aktoriūs berėtė beria savo tekštą, rodos, jo tiek daug, bet jam staiga nutilus jauti, kad scenoje kažko trūksta. Glušajevas – paslankus aktoriūs, jis „gelbsti“ daugelį scenų ne viename spek-

taklyje. Edmundo Mikulskio Gydytojas – ypač talentingai sukurtas vaidmuo. Nors režisieriai dažnai ryškina stereotipinius šio aktoriaus personažų bruožus, „Damos vizite“ neišsiblaivantis Gydytojas – vienas iš organiškiausių spektaklio veikėjų.

Būtų sunku nusakyti, kokiam laike gyvena spektaklio veikėjai. Šeštuoji dešimtmecio reliktai, išsilankę iki šių dienų? Jų sąžinė nekinta tol, kol gali megautis materialaus, kūniško gyvenimo priviliumais. Jara iš dulkų prikėlė ne tik dramaturgą, bet ir aktoriūs, kurie „Damos vizite“ metafizinę pasaulio netvarką vaidina kruopščiai, kartais net be reikalo prismagstydamis vaidybiniu buitiškumo. O dramaturgas griežtas: jo absurdus pasaulio matymas reikalauja tikslų charakteristikų, antrajp pradeda išti spektaklio struktūrą.

Gyvename paskolų laikotarpiu. „Damos vizito“ atsiradimą išprovokavo tragikomišką aplinka. Belieka palinkėti, kad vasara homeopatiškai išgydytų tam tikrus ištrūkimus, kurie juntami šiame spektaklyje.

DAIVA ŠABASEVIČIENĖ

Nusirenk!

Lenkų ir italų performansas „Menų spaustuvėje“

Kristina Steiblytė

Kovai su auditorijos baime seiniav būdavo siūloma įsivaizduoti viesus nuogus: tarsi ir komiška (o juos sumažina įtampa), ir sulyginamas vių statusas, tad nebėra ko bijoti. Keistas pratimas, kurį taikant galima sulaukti ir visai ne to, ko tikėtasi. Tačiau pati mintis, kad nuogumas nuginkluoja, paverčia pažedžiamesnais ar atviresniais, įdomi. Panaši mintis sujungė ir birželio pradžioje „Menų spaustuvėje“ rodytus tris performansus: lenko Wojteko Ziemelkio „Prologą“, italų Alessandro Sciarroni „Džozefą“ bei Chiaros Bersani ir Matteo Ramponi „Tavo merginą“.

Nors tikrų nuogybų buvo tik „Tavo merginoje“, kuri rodyta paskutinę, jau „Prologė“ žiūrovai-dalyviai buvo provokuojami galvoti apie nuogus kūnus teatre. Birželio 7 ir 8 d. devynis kartus penkiolikos žmonių grupelėmis parodytas performansas, prasidėjęs dalijant ausines „Menų spaustuvės“ foje, persikelė į Juodąją salę ir galiusiai išvedė iš pastato per užkulisius. Gavus ausines ir susireguliavus garsą, buvo pranešta, kad tai, ko dalyviai tapome, yra prologas, t.y. tai, kas yra prieš pradžią. Tad prieš (kažkam) prasidedant, buvome užversti klausimais apie teatrą ir save teatre, į juos atsakinėdami gavome pasivaiščioti po „Menų spaustuvės“

sceną („ar kada nors norėjote padegti teatrą?“; „ar galvojote, kad suvaidintumėte geriau nei aktorių scene?“; „ar vėluojate į teatrą?“ ir t.t., „jei taip – ženkite žingsnį į priekį“, arba „ženkite žingsnį atgal“), pagulėti ant patogū milžiniškų pagalvių ir pasižiūrėti į spalvotas apskritimus ir linijas, projektuojamas virš galvų ir virstančias apšvietimą, nukreipitu į mus – dalyvius, žiūrovus ir pažindinius veikėjus vienu metu.

Paguldę ant pagalvių ir žaisdami šviesomis spektaklio kūrėjai pasakojo istoriją apie tai, kas būtu galėję įvykti, jei jie būtu paprašę mus nusirengti. Ar drovėtumėmės, kaip jaustusi tarp mūsų buvusi porelė (galbūt jie imtų mylėtis?), ar nugalėję savo drovumą, pamatę vieni kitų netobulumą ir su juo susitaikę mes vis dėlto išdrįstume vieni prie kitų prisiliesti, kartu nuogi veikti? O gavę nurodymą vėl apsienginti ir išeiti, ar tikrai eitume neatsigirždami, nežiūrėdami vieni į kitus? Šią istoriją vis pertraukdavo kitas balansas, pranešantis prieš tai atsakinčių klausimų statistiką: „Devyni iš jūsų teigė, kad yra galvoje, jog suvaidintų geriau nei aktorių scene.“ Ir, pasirodo, tik vienos iš penkiolikos įsivaizduavo (prisipažino įsivaizduavęs), kad teatre visi yra nuogi. Tad pasakota nuogumo istorija tapo tarsi provokacija visiems likusiems, išbandymas verčiant peržengti savo ribas. Tačiau panaši istorija buvo pasakoja-

„Prologas“

se jis buvo radikalizuotas ir tapo vienu esminiu aspektu. W. Ziemelkis, jo paties žodžiais tariant, tyrinėjantis socialinę choreografiją, mums sukūrė prologą, į kurį galėjome reaguoti, kaip tik norėjome: galėjome meluoti, galėjome nedalyvauti, galėjome net nesiklausyti, kas mums sakoma, galėjome flirtuoti su kita isalyviais. Tačiau nuo to, ko ir kaip klausėmės ir girdėjome, priklauso, kas prasidės po prologo. Galbūt neprasidės niekas, gal tiesiog išcisime neatsigrėždami ir tiek. O galbūt iš penkiolikos nepažįstamuų susidūrimo gims veiksmas, galbūt išprovokuoti galvoti apie savo nuogumą, užuot saugiai slėpęsi po drabužiais, žiūrovų salės tamsoje, susikurtose personažuose ir tapatybėse, žengsimė už ribos į kur kas mažiau saugų, bet, matyt, produktyvesnį ir tikresnį buvimą savimi.

Buvimas savimi, savęs pažinimas, apsinuoginimas tapo ir A. Sciarroni „Džozefo“ pagrindiniu motyvu. Atliekėjas, kompiuteris, garso aparatura ir ekranas – viskas, ko prireikė žaidžiant su savo kūno raiška. Čia

pat scenoje pasirinkus muziką, įsi jungus koki nori efektą kuriamas tri-gubas šokėjo vaizdas: jis ir gyvas žmogus, ir vaizdas projekcijoje, ir mažesnis vaizdas kompiuterio monitoriuje. Iš pradžių žaidžiama savo kūno iškraipymu: susuktas, ištemptas, sudvejintas šokėjas kuria truputį naivius, komiškus vaizdus. Panašu į vaiko žaidimą su kreivais veidrodžiais. Vaikų žaidimus primeina ir persirengimas Betmenu. Visai paprastas žmogus, šokėjas pasirodo esąs itališkas Briusas Veinas. Savaime suprantama, jokių ypatinų gali A. Sciarroni-Betmenas ne pademonstruoja, bet šią savo fikcinę tapatybę sugretina su bendravimui skirtos svetainės chatroulette.com lankytoju tapatybėmis. Atliekėjas filmuoja save šokantį ir mums rodo dar ir tai, kaip į jo buvimą Betmenu reaguoją interneto platybų fikciniai personažai (beje, nuogumo tema čia irgi labai tinkama: šis tinklelapis, turėjės tapti priemone bendrauti su visu pasauly, tapo jau be-

Nėra prasmės rašyti į stalčių

Pokalbis su kompozitoriumi Mindaugu Urbaičiu

Kompozitorius Mindaugas Urbaitis atšventė 60-metį, birželio 20 d. Taikomosios dailės muziejuje įvyko jo autorinis kūrybos vakaras. Su kompozitoriumi bendravome koncertui dar neprasidejus.

Ar buvo sunku parinkti programą jubiliejiniam koncertui?

Koncertas organizuojamas kompozitorų sajungos iniciatyva, reikėjo atsižvelgti į galimybes. Strategija labai paprasta: pasirinkti naujesni kūriniai, kurie dar nebuvu atlikti festivaliuose, ir kiekvienas atlikęs skaičius. A. Dirdovskio filmas „Allusion“ apie M.K. Čiurlionį ir V. Orvidą yra tam tikra atrakcija, be to, visada jdomu žiūrėti filmą skambant gyvai muzikai.

Neapsiribojate viena kryptimi – komponuojate, dėstote, vedate radijo laidą „Modus“. Ar tai vidinis poreikis, ar aplinkybių sutapimas?

Aš toks esu: nenustygtu vienoje vijoje, man, kaip ir Igoriui Stravinskiui, keistis labai patinka. Manau, kad nepaisant tų keitimų kaip kompozitorius esu atpažįstamas. Vienuosi, šiame koncerte bus progos įšistikinti, kaip yra iš tikrujų, nes vienas šalia kito atsiduria skirtinių kūriniai, apimantys beveik ketvirtį amžiaus.

Kokios Jūsų ankstyvosios muzikinės patirtys?

Kai buvau vaikas, gal kokių dešimties metų, nuėjau į „Karmen“ ir man žiauriai patiko. Kitas atradimas buvo Edith Piaf plokšteli. Būdamas dvylikos, išgirdau „The Beatles“. Po poros metų pagalvoju: „Pala, tie darbininkai vaikai su gitaram gali kurti, o aš mokausi smuiki ir negaliu parašyti dainų?“ Pagrindinis postūmis kompozicijos link buvo atradus Stravinskį, Bélą Bartóką. Supratau, kad yra ir kitokia muzi-

G. KAJEMKO NUOTR.

Mindaugas Urbaitis

ka, negu aš grojau vaikystėje. Pastaroji man nebuvu labai įdomi: kuo ji gali traukti? Ar jūs norėtumėte gyventi muziejuje? Aš galiu apsilankyt, bet tuo pat turiu išeiti į grynaorą, į gyvenimą. Taip susiklostė aplinkybės, kad atradus naujają muziką man ėmė niekas neberūpēti. Labai jaunam, maždaug keturiolikos metų, man jau buvo aišku: kažką veikti noriu tik muzikos srityje.

Kaip pasirinkote pedago go kelią?

Po studijų likau Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje ir iš karto pradėjau dėstyti. Vėliau ilgą laiką užsiemiau vien kūryba, bet atsirado darbo monotonija. Kaip psichologai sako, kas penkerius metus sveika ką nors pakeisti. Akademija yra vienintelė vieta, kurioje dėstydamas galu save visiškai realizuoti, tad, negaldamas pakeisti vietas, keičiu dėstomų kursų turinį. Toks atsinaujinimas yra naudingas ir man pačiam, ir mano studentams. Šį pavasarį parengiau du naujus kursus. Siekdamas kokybiškai ir įdomiai dėstyti aukštajoje mokykloje, labai daug laiko skiriu pasirošimui paskaitoms. Studentams pristatau naujausią muziką, todėl negaliu atsilikti nė pusės žingsnio nuo to, kas vyksta pasaulyje.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

veik pornografine svetaine), kurių daugumai toks atviras fiktyvumas nepasirodė įdomus ir priimtinias: sutrikę arba nusivyle, kad nepamatė nurogo kūno, pokalbio dalyviai keitėsi kas keletą sekundžių.

Toks šokis tapatybėmis, savo padalais, kurių nė vienas nėra tikras, kelia savęs pažinimo, apibrėžimo klausimus. Kas yra tas kūnas priešas? Ar iškraiptytas atvaizdas yra mažiau tikras nei fizinius atlikėjo kūnas? Ar galį būti tikras aktoriaus kūnas scenoje? Persirengimas Betmenu ir susidūrimas su nuolat kintančiomis, visada fiktyviomis interneto vartotojų tapatybėmis tarsi sako, kad apsinuoginti prieš save neįmanoma. Bet tai aiškinantis žaidimas yra labai smagus ir, matyt, net svarbesnis už rezultatą: argi būtina apsinuoginti, atverti ir pažinti save, juk galima sąmoningai pasirinkti ta-

Ar vis dar rašote literatūros kūriniai?

Rašyčiau, jeigu būtų konkretus užsakymas, pavyzdžiui, operos libretu. Sau rašyti nenoriu, nes dubliuociau tą pačią mintį. Manau, kūrybai yra labai svarbus bendradarbiavimo aspektas. Vienam žmogui rašant ir tekstant, ir muziką, kūrinui pritrūksta dimensijų. Kai susijungia du pozūriai, tarp jų atsiranda erdvė.

Koks yra Jūsų kūrybos procesas?

Mano kūrybos metodas nėra išskirtinai gudrus. Stravinskis sako, jog atskelės ryte skambina svetimą muziką tam, kad užsivedtų. Groja kažką artimo tol, kol nusprūsta į savo idėją ir tada prasideda darbas. Tokie dalykai padeda. Arba kaip sako Witoldas Lutosławskis: „Kompozitorius klausosi kūrybiškai ir išgirsta, ko toje muzikoje nėra.“ Tada gali dirbt, nes mintis pagauta. Užtenka parašyti pirmas dvi, tris natas, ir jau kūriny pradeda diktuoti, atsiranda kūrinio kodas. Kuo daugiau natų, tuo siauresnės tavo galimybės, nes esi vis labiau aprabojamas to, ką jau parašei. Vėlai muzikinės struktūros užuomazga yra užkodouta genetiškai. Jaunam žmogui labai svarbu suvokti, kad jis jau yra vergas to, ką pradėjo. Būti pirminės idėjos vergu yra didžiausia kūrybinė laisvė. Sunkiausia išmokti tobulai išreikšti idėją, tai ir yra profesionalumas. Visiškai nesvarbu, kokius kūrinius rašai, svarbu būti akylam, sekti, kontroliuoti padėtį.

Ar apibūdindamas savo kūrinius terminu *recycling* turite ekologinių intencijų?

Ne, tai tik sumodernintas Stravinskio terminas *recomposition*. Kūrinyje „Recycling Tango“ émiau ne garsiuosius tango, bet tam tikrus tango modelius, kurie buvo šalutiniai, tarsi išmesti į šiukslių déžę. Aš vėl juos pakelialiu ir reanimavau, dėl to atsirado tokis žaismingas apibū-

patybę ir būti, kuo nori: savimi, Briusu Veinu ar Betmenu. Kitas italų „Corpoceleste_C.C.00#“ kūriny „Tavo mergina“ apie nuogumą, buvimą savimi ir savęs priemimą kalbėjo kur kas rimčiau. Pagrindinė performanso veikėja – Ch. Bersani ligos deformuotu kūnu. Ji, atsistojusi iš vežimėlio ir laikydama už valuuminio siurblio, povieną nusirengia drabužius, žaisdama „myli–nemylį“. Klausdama, ar jis ją myli (beje, ar jis yra jos scenos partneris M. Ramponi, ar kas nors kitas, galbūt net Dievas, nesužinome, tad, kaip ir „Prologue“, galime kurti ir patys), ji nusirengia kartu ir prieš save, tarsi jos meilė būtų būdas pažinti ne tiek kitą, kiek save pačią. Jai nusirengus, prie jos prieinai ir taip pat po vieną visus drabužius nusimetė M. Ramponi, iki tol sėdėjės ant drabužių krūvos scenos šone ir iš kurių pynęs gėles. Nusirengdamas jis netęsia žaidimo „myli–nemylį“, tiesiog prisipažista mylantis jį. Jie abu stovi nuogi, sutrikę, apsikabinę, at-

viri, rodos, prieš tą, kurį myli abu. Ir galbūt tai tebuvo kalbos klaida, gal M. Ramponi turėjo apsakyti, kad myli ja, ir taip parodyti meilę, kuriai nesvarbus fizinių pavidalas. Tačiau atsitiko taip, kad jie tapo kompanionais, mylinčiais kartu, bet ne vienas kitą, einančiais savęs ir kitaip pažinimo link.

Šis performansas, rodos, skirtas labiau savianalizei, susitaikymui su savo kūnu ir savo jausmų supratimui, o ne žiūrovams. Tačiau, kaip ir lenkiškasis „Prologas“, gali išprovokuoti ir žiūrovų savianalizę, savo ribų apmastymą ir galbūt peržengimą. Tokie eksperimentai, provokuojantys žiūrovus dalyvauti ar priimti nuogumą ir mąstyti apie tai, kad peržengus savo ar visuomenės ribas galima atsidurti pažidžiamoje pozicijoje, palyginus su, tarkim, Marinos Abramovičiūs performansas, atrodo naivai. Bet tingiai vasaros pradžiai, artėjant karščiams ir dideiliems nuogos odos kiekiams, labai tinkami.

dinimas. Jis visiems patiko ir atsirado klišé, kad Urbaitis *recycle'ina*.

Autoriniame koncerte bus atliekama šeši kūriniai, iš kurių tik du susiję su šia idėja – keturi yra visiškai originalūs. Bus progos palyginti ir tada paaikškės, kiek Urbaitis minima listas, kiek jis naujas romantiškas, o kiek – klasicistas. Aš nekuriu prekės, kuri turi būti gerai atpažįstama. Mes puikiai įsivaizduojame, koks turi būti kokakolos skonis, ir visada norime gauti tą patį. Nesu spaudžiamas komercinių aplinkybių, nes niekas nieko neprašo, tad galiu kurti, kaip noriu.

Kokią įtaką Jums, kaip kūrėjui, turi kritika?

Būsiu nemandagus – jokios. Kai ateina tinkamas laikas, aš tiesiog darau tai, ką esu sugalvojęs. Jeigu sumanymas neduoda ramybės ir atėjus laikui dar neprapuola ūpas realizuoti, vadinas, jis tikrai vertas atsirasti.

Ar šiuo metu turite kokią nors *idée fixe*?

Yra ne viena. Galutinis pavadas labai priklauso nuo to, kokios sąlygomis būciau paprašytas rašyti. Jeigu nereikės, tai gali likti ir neparašyta.

Negi viskas priklauso tik nuo užsakymų?

Nėra jokios prasmės parašyti kūrinį ir padėti į stalčių. Pavyzdžiu, kiek yra lietuviškų scenos veikalų? Daugybė, tačiau jie niekada iš tų stalčių ir nepakils. Nieko nedomins tai, kas niekada nebuvu pažinti – tik patirtas dalykas gali būti atnaujintas. Žiūrėdami į meno istoriją matome – viskas buvo atlikta savu laiku.

Kas lemia tai, kad vieni kompozitoriai iškyla, o kiti ne?

Man patiko Iljos Laurso interviu, kuriamo jis pasakė, kad „90 proc. dalykų, kurie atsitinka gyvenime, dažnai nepriklauso nuo mūsų pastangų: sėkmę lemia susiklosčiusios aplinkybės, kurių didžiajai daliai tu neturi jokios įtakos“. Meno srityje yra labai panaši situacija: pilnas paulius gabių žmonių, bet iškyla tik vienetai. Aš galiu pateikti ilgiausią sąrašą XX a. kompozitorių, kurie priraše stirtas kūrinį. Kol buvo gyvi, kūrinius grojo nuolat, o jie išėjus sukurti muzika jau nieko nedominė, nes atsiranda daugybė naujų kompozitoriorių.

Apie tai galvojant gali apimti bevitliškumo jausmas.

Ne – tai visiškai normalu. Tu gyveni savo gyvenimą, o išėjus išeina ir viskas, ką tu padarei. Jeigu kai kurie mano kolegos mano, kad kam nors labai rūpės jų muzika, tegu ramiai pamiršta. Ir aš visai ramiai numirpės, ką aš dariau, ir dėl to nė kiek nesijaudinu. Svarbu, kad kažkam rūpi dabar. Tai yra pats brangiausias dalykas ir aš jį labai vertinu.

Kodėl lietuvių kompozitoriai pa-sauliniu mastu vis dar paraštėse?

Mes esame nežinomas šalies nežinomi kompozitoriai ir kai kada dėl to būname įdomūs. Jei po koncerto „Financial Times“ perskaitau: „Mes norėtume išgirst daugiau Urbaičio“, tai laikau didžiausiu įvertinimu, kurį galiu patirti. Vadinas, jie turi išgirsti, tik nėra kas tuo rūpinasi. Aplinkybes reikia režisuoti, tam reikia išteklių, kurių Lietuvoje niekada nebūs. Be to, naujosios muzikos auditorija yra labai siaura ir įvairi. Pasaulis pilnas įvairios muzikos ir niekas nieko nepasigenda. Kol tu nepateksi į garsius operos teatrus, garsią dirigentų, orkestrų rankas, tol tavo veikla bus tik maži žaidimai. Jauni žmonės, kurie išvažiuoja studijuoti į užsienį ir ten pradės savo karjerą, gal lengviau atras sau vietą, bet daug kas priklausys ir nuo sėkmės bei talento.

Estate sutikės daugybę iškilų muzikų. Kokie išpūžiai išliko ryškiausiai?

Lutosławskis pokalbiui su manimi yra skyres nemažai laiko, nuo šalyje palikęs jo laukiančius žymius šiuolaikinės muzikos pasaulio asmenis. Gerą valandą esame sėdėjė ir plepejė su Philipu Glassu oro uoste prieš jam išskrendant. Daug tokų smagiu prisiminimų. Aš labai skatinu jaunus žmones nepraleisti progos ką nors pamatyti, išgirsti ar susitikti, nes tai įsimenimis visam gyvenimui. Žmonės, su kuriais bendrai, kuriuos pažinai, yra didžiausias kapitalas. Geriau paskaitą praleisti, bet knygą perskaityti. Jei studentas ateidavo į paskaitą nematęs kokio nors naujo gero filmo, Krzysztofas Pendereckis išvarydavo iš paskaitos to filmo pažūrėti. Teisingai! Tai yra jauno žmogaus auklėjimas.

Kokių koncertų labiausiai laukiante artėjantį sezoną?

Bus labai įdomus Laurie Anderson koncertas, iš serijos „neišgirdes negali numirti“. Paklausius tokį koncertą, išpūdis lieka visam gyvenimui. Tada suprantai, kad pasaulyje yra žmonių, kurie šio to pasieki, nors jų ir nėra daug. Lady Gagos irgi nereikėtų praleisti, bet aš nemiegstu koncertų parkuose, stadinuose, kaip sakau, tai yra liaudies festivalio žanras. Man rūpi kokybiška akustika, tad renkuosi koncertus uždarose erdvėje arba įtraus.

Kaip vertinate savo dabartinį gyvenimo etapą? Ar esate laimingas?

Aš nesijaučiu nelaimingas, nes nemanau, kad gyvenimas turi kažkai ant padėklo atnešti ir paduoti. Man gerai taip, kaip yra – nekeliu ne realių reikalavimų. Ką nori daryk, neprašo manęs „La Scala“ naujos operos parašyti. Laukiu kiekvieną dieną, gal paskambins iš Metropoliteno operos. Na neskambina, tad ramiai gyvenu toliau: gyvenimas puikus, esu laivas žmogus. Gerokai laisvesnis, negu būciau po tokio skambučio.

KALBĖJOSI NERDINGA LETULĖ

Vertimas kaip vertinimas

Arba queer teorija lietuviškai

Laima Kreivytė: Ši pokalbių įkvėpę vienas žodis, tiksliau – jo vertimas į lietuvių kalbą. Tas nepatogus ir mūsų ausiai keistai skambantis angliskas žodis – „queer“ „Google translate“ paslaugai paauskina, kad tai galėtų būti: keistas, keistuoliškas, ekscentriškas, jaučiantis galvos svaigimą, įtartinas, abejotinas, negaluojantis, lytiškai iškrypęs; gėjus, pederastas. Jei nepakanka tokio vertimo ir norisi suprasti, ką „queer“ reiškia akademiniuose tekstuose, galima atsiversti šiemet Dailės akademijos išleistą vadovėlį „Dailėtyra: teorijos, metodai, praktikos“ (sudarė Giedrė Mickūnaitė). Feminizmui ir lyčių studijoms skirtame skyriuje skaitome: „Lytiškumo vaidybiskumui rėmësi ir prieš normalumo sociolingvistinę tironiją sukilo lesbicėčių ir gėjų judėjimas. Judėjimo vertimas į lietuvių kalbą problemiškas, dažnai vartojamas anglų kalbos žodis *queer*, transliteruojamas į *kyvyr* arba vertėjamas kaip „*kreivas*“. Tačiau visi pasiūlyti terminai yra akademisko padoromo gaubtas, nes „queer“ – tai „iškrypėlis“, niekinamas homo- ir bi-seksualinių asmenų apibūdinimas, nurodantis, jog jis (jis) iškrypo iš normatyvumo rėmę. Feministinė nuostata reikalauja tikslumo, todėl šiam vadovėlyje toliau vartojamas *iškrypusių žmonių teorijos terminas*“ (p. 153–154).

Nuorodoje dėkojama terminą 2008 m. pasiūliusiems VDA Dailėtyros pagrindinių studijų II kurso studentams. Studentai, matyt, nestokojo humoro jausmo, o štai jaunesni jų kolegos vadovėlių skaitys ir cituos kuo rimčiausiai kas kartą kaldami normatyvumo pleištą tarp „iškrypusių“ ir „normalių“ žmonių: „Nukrypimą nuo heteroseksualinės daugumos apibrėžto normatyvo iškrypimui vadinant visuomenė varžo homoseksualų raišką. Iškrypusių žmonių kurybą tyrinėjanti dailėtyra...“ (p. 154) ir pan.

„Idomu, ką galvoja I kurso studentai?“ – diskusijoje socialiniame tinkle paklausė dramaturgė. Termino vertimas sulaukė didelio atgarsio tarp diskusijoje dalyvaujančių kultūros, filosofijos, kino, literatūros, teisės, lyčių studijų dėstytojų ir studentų. Atsiliepimų būta įvairių: nuo ironiško pasiūlymo išversti terminą į anglų kalbą ir vetejo „queer“ vartoti „theory of perverted people“ ar tiesiog „theory of perverts“ iki nuostabos, kad vadovėlis nerecenzuotas. Diskusija parodė, kad *queer* problematika verta išsamesnio aptarimo.

Tai, kad žodis „queer“ naudojamas ir kaip ižeidžiantis homoseksualų apibūdinimas, nepanaikina kitų jo reikšmių, ypač akademiniame diskurse. Būtent dėl savo nevinareikšmiškumo ir subversyvaus potencialo *queer* terminas plačiai paplitę ir naudojamas ne tik feministuose, lyčių teorijoje, bet ir filosofijoje, literatūros, medijų, net geografinio studijose. Kritikai teigia, kad toks platus vartojimo spektras ir yra didžiausia problema. Pasak Davido Halperino, „queer“ pagal

Man Ray. „Marcelis Duchamp'as kaip Rose Sélavy“. 1921 m.

Yasumasa Morimura. „Doublonnaise (Marcelis)“. 1988 m.

apibrėžimą yra bet kas, kas nesutampa su norma, legitimia ir dominuojama padėtimi. Nėra nieko konkreto, iš ką terminas referuoja. Tai identitetas be esmės. „Queer“ nurodo ne pozityvią [anksčiau naudoto kaip ižeidimas – L. K.] termino reikšmę, o normatyvumui priešingą poziciją („Šventasis Foucault“, 1995, p. 62).

Halperinas *queer* teoriją traktuoja kaip gėjų ir lesbicėčių studijų normalizaciją, kai atsisakoma identiteto politikos ir akcentuojama teorija, *queer* siejant ne tik su nenormatyviniu seksualumu. Jo nuomone, taip prarandama disciplinos specifika ir nutolstama nuo konkretių patirčių. Halperinas rašo, kad *queer* teorija gime kaip pokštas, kai 1990-aisiais Kalifornijos Santa Kruzo universiteto profesorė Teresa de Lauretis taip pavadino konferenciją. Lauretis siekė išprovokuoti diskusijas, išmušti (homo)seksualumą tyrinėjančius daugiausia baltuosius vidurinės klasės sociologus iš patogios pozicijos, atverti tyrimų lauką skirtinėms disciplinoms ir teorijoms. Tai, ką Halperinas įvardija kaip *queer* teorijos normalizaciją, iš tiesų yra jos ribų išplėtimas ir principinis atvirumo, neprisirišimo prie vienos stabilios pozicijos ar identiteto deklaravimas. Apie tai rašo Judith Butler tekste „Critically Queer“, analizuodama *queer* kaip niekinančio termino pasiavinimą ir apvertimą, sutiekiant jam teigiamą reikšmę.

Nan Goldin. „Misty ir Jimmy Paulette taksi“. Niujorkas. 1991 m.

sualios sistemos dominavimo, kuria propaguojama monogamija, užmarštin nustumiams kūnai su negalia ir remiamas Vakarų imperializmas. Apie šias tendencijas *queer* teorijoje rašiau „7 meno dienose“, pristatydama jaudinantį „Sins Invalid“ kolektivo performansą vakarą Toronte. Įvairių marginalizuojamų mažumų asambliai negali būti supaprastinti iki vienos aiškios strategijos. Kontrolės visuomenė, kaip ją pavadino Gilles’is Deleuze’as, būtent to ir siekia – supaprastinti tapatybes iki aiškių tikslų ir geismų. Tai jau atsitiko su gėjų ir lesbicėčių judėjimu JAV, kuris pastaraisiais metais užsifiksavo prie tos pačios lyties asmenų santuokų klausimo. Viename Niujorko knygynce nuėjusi prie lentynos, skirtos lyčių ir seksualumo studijoms, išvydau, jog pusę knygu lentynoje buvo apie santuoką. *Queer* pozicija prieinasi tapatybės supaprastinimui.

Ką reiškia Lietuvoje, kaip dažnai sakoma angliskai, „daryti *queer* teoriją“? Manau, vis daugiau dėmesio reikyt kreipti į vakanarietiskų kamonų perciavimą (filmų, literatūros, dailės analize), o vis aktyviau kreipti dėmesį į vietines iniciatyvas, meno projektus, aktyvumo modelius ir nesusipratimus, net nesekmės, atsrandančias kuriant iškrypusių gyvenimo formas ir tokį gyvenimą ginančią aktyvumą. Man grįžus į Lietuvą kartą per metus, į akis krinta baisi nesekmės baimė, kurią mumyse puoselėja ir politikai, ir geismas būti pakankamai vakanarietiskais (ir net neonacių patriotizmas yra simptomika nesekmės baimės išraiška). Pastaruoju metu Sara Ahmed, Lauren Berlant ir Judith Halberstam daug rašo apie tai, jog kapitalizmas remiasi būtent sekmeis ir laimės retoriaka. Jei nesiseka mums, mes tikimės, jog pasiseks mūsų vaikams. Pamirštame šiandienos sunkumus įtikdami, jog gal ryto bus lengviau. Tokia kapitalizmo retoriaka, įsukta nuolatinio progreso siekio, nukreipia mūsų dėmesį nuo to, kas rytojus nebegali laukti, nes buvo pernelyg ilgai žlugdoma. *Queer* teorija

šiandien vertina nesekmę ne kaip kažką, ko reikyt vengti, bet kaip tai, kas yra radikalai priešinga kapitalizmą lubrikuojantiems progreso ir laimės pažadams. Seksualinės mažumos juk nuo seno buvo tikinamos, jog neheteronormatyvūs asmenys yra nevykėliai – esą jų vyrišumas ne-pakankamai vyriškas, jų moterišumas atgrasus, o translytišumas ne-suprantamas. Kuo labiau mūsų gyvenimas nepateks į dominuojančias sekmeis formules, tuo jis bus labiau iškrypęs. Tai nėra patogi pozicija. Ir todėl – totaliai... iškrypusi.

L. K.: Kol neatsirado akademiniuose debatuose ir *queer* bendruomenės priimtino lietuviško termino, geriau vartoti angliską – taip daro daugybė šalių. Taip, nepatogu tarti, bet gal šis nepatogumas geresnis už tą, kurį pajunti išgirdusi „iškrypusių žmonių teoriją“. Tai labiau primena diagnozę ir netenka viso termino subversyvumo, normatyvinės seksualumo sampratos ignoravimo. Heteronormatyvumas remiasi binariniu mastymu, rūšiuodamas žmones į „tiesius“ ir „iškrypusius“. *Queer* logika ne binariška, o daugialynė ir kintanti, todėl heteronormatyvų neatitinkimas ar nepaisymas nėra vienintelis *queer* bruožas. Kitai šalia „iškrypusių žmonių teorijos“ turėtu gyvuoti ir „normalių žmonių teorija“.

L. Ž.: Būtent. Užuot tikslinę vertimą galėtume patys daugiau žaisti su savo kalba, nes kalbos perkonstravimas buvo be galio svarbus daugiausiai angliskai *queer* teoriją rašiusiems akademikams ir aktyvistams. Be to, pirmieji tokie tekstai pasirodydavo nelaukiant akademinių institucijų palaiminimo – jie atsirasdavo „zine‘uose“ (savilaudos leidiniuose), gatvėse platinamuose manifestuose, labiau ištvirtinusiems menininkams savo pinigais remiant radikalesnių knygų leidybą. *Queer* teorijos užuožmogos – tai perkurtų socialinių, o ne vien seksualinių santykijų idėjibis. Tiesa, mūsų šalyje švietimo, kultūros institucijos ir visa politinė sistema blokuoja esminės diskusijas apie seksualumą ir lyčių studijų klausimus. Siūlant dėstyti kursus apie lyčių studijas dėstytojams tenka aiškinti, kodėl šie kursai neturėtų būti dėstomi gamtos mokslų fakultetuose. Tuo tarpu kultūros spauda ir universitetų leidyklos spaudsina atviru tekstu kraštutinį dešinijų nacionalizmą propaguojančius tekstus ir monografijas, kurių Lietuvoje kurstoma įtarimais ir baime persunkta atmosfera. Akademikams, menininkams ir aktyvistams metas intensyviai solidarizuotis metant išskūkį mus varžančiai sistemai. Seksualumas, kūnas ir geismas ne tik yra esminiai elementai lyčių studijose ar seksualinių mažumų reprezentacijoje, bet visuomet yra pagrindiniai dėmenys, kuriuos kontroliuojant valstybėje įtvirtinama socialinė hierarchija, kurstomas nacionalizmas ir išviešumas ištrinami ištisi socialiniai sluoksniai.

M e n i n i s p r o j e k t a s

[REDACTED]

Visi savaitraščio tekstai, surašyti į vieną eilutę.

KONSTANTINAS BOGDANAS (JAUN.)

Kas: vienas laikraščio puslapis, skiriamas meno projektui. *Koks:* vaizdinis, tekstinis, fotografinis, kokybiškas, konceptualus. *Kam:* ieškantiems alternatyvų, kritiškiems, drąsiems. *Kur:* „7 meno dienos“ – interneto portalas ir laikraštis. Rašykite: *7md@takas.lt*, temos lauke didžiosiomis raidėmis PROJEKTAS.

Tranzitinių erdvių poezija

Juliuszo Sokolowskio fotografijų paroda „Dangus virš Varšuvos“ Kauno fotografijos galerijoje

Tomas Pabedinskas

Kaip viena iš šiuolaikinio meno festivalio „Kaunas mene. Kalbėjimasis“ parodų Kauno fotografijos galerijoje pristatoma Juliuszo Sokolowskio fotografijų ekspozicija „Dangus virš Varšuvos“. Lenkų menininko paroda reprezentuoja kūrėjų nuolat ekspluojuojama, o žiūrovų ne kartą matytą fotografijos „formatą“. Kita vertus, kaip tik aiškūs ir lengvai atpažistami kūrybiniai sprendimai šio autoriaus darbus leidžia kategorizuoti kaip „šiuolaikiškus“ ir „kokybiskus“ fotografijos meno kūrinius, o sykiu dar kartą išryskina savitus fotografijos bruožus, išskiriantis šią mediją tarpdiscipliniam šiuolaikinio meno konekte.

Viena akivaizdžiausiai parodoje eksponuojamų darbų sąsajų su globaliu šiuolaikinės fotografijos lauku – tai tariamai objektyvus fotografo žvilgsnis į urbanistinę aplinką. Visų J. Sokolowskio nespalvotų fotografijų kompozicija yra identiška, visuose atvaizduose modernios architektūros ir dangua santykis yra tiksliai tokis pats, visi pastatai šiose nuotraukose užfiksuoti laikantis griežto frontalumo. Toks beaistris miesto aplinkos ar architektūros dokumentavimas, įtvirtintas ne vieno garsaus kūrėjo (vokiečių Bernardo ir Hillos Becher, amerikietiškos „Naujosios topografijos“ atstovo Roberto Adamso ir kt.), šiandien tapo viena mėgstamiausių fotografijų kūrybių taktiką (ja vadovaujasi ir pasaulyje gerai žinomas Andreas'as Gursky, ir uždažytus grafitus dokumentavus i lietuvių fotografie Akvi-

Ekspozicijos fragmentas

G. JUCEVIČIAUS NUOTR.

lė Anglickaitė). Tačiau fotografijos raida taip pat parodė, kad objektyvus aplinkos fiksavimo išpūdis, perteikiantis tariamai nešališką fotografo santykį su dokumentuojama tikrove, iš esmės yra iliuzija. Viena ryškiausiai XX a. fotografijos istorijos figūrą, amerikietis Walkeris Evansas teigė, kad tikra poezija fotografijoje gimsta kaip tik tuomet, kai autoriaus nesiekia ekspresyvios subjektyvaus požiūrio ar jausmų išraiškos. Amerikietis savo kūrybą vadino „lyrine dokumentika“ ir manė, kad poetiškumas fotografijoje gimsta spontaniškai, kaip netiketas, bet laukiamas dokumentinės fotografijos šalutinis efektas.

Tačiau J. Sokolowskis, regis, aiškiai suvokia tarp dokumentinės ir subjektyviosios fotografijos plotnių atsirandančią įtampą ir jos teikiamas kūrybines galimybes. Nors jo sukurti atvaizdai atrodo pabrėžtinai neišraiškingi ir dokumentiški, fotografijų objektų ir jų detalų pasirin-

kimas išduoda nuosokią kūrybinę taktiką ir atskleidžia jau minėtą fotografijų lyryzmą. Fotografas dažnai renkasi įamžinti periferines miesto erdvės: šiluminės elektrinės apylinkes, geležinkelio sandėlius ar metro tunelius.

Kaune eksponuojamose nuotraukose užfiksuoti geriausiai Varšuvos modernios architektūros pavyzdžiai, kuriuose iškūrės Varšuvos universitetas, biurai ar prekybos centrai. Tačiau ir jie šio autoriaus fotografijoje atrodo kaip periferinės ar tam tikra prasme tranzitinės erdvės. J. Sokolowskis nekuria reprezentacinės architektūros fotografijos, bet fiksuoja jos fragmentus ir aplinkos detales. Tamsūs nespalvotų fotografijų tonai, pro pastato langus matoma blausi šviesutų šviesa ar vienišas paukštis ant stogo atbrailos nukreipia žiūrovo dėmesį nuo statiskų architektūros formų ir tarsi leidžia pajusti pro įamžintas erdvės tekantį laiką, tiesiogiai neiš-

reikštą, bet aiškiai nujaučiamą melancholią.

Lyrinį lenkų menininko darbų aspektą išryškina ir atitinkami techniniai sprendimai. Ypač dideli fotografijų formatai sukuria žiūrovo akistatą su atvaizduose užfiksuoja aplinka, dėl aukštostos atvaizdų kokybės ir detalumo nuotraukose išryškėja mažas vaizdo ryškumo gylis, kuris ne tik nukreipia žiūrovo žvilgsnį į svarbiausias bendros kompozicijos detales, bet ir tampa introspekcijos, atsiribojimo nuo aplinkos vaizdine metafora. Taigi techninis atlikimas šiuo atveju yra ir fotografijų estetikos dalis, kuri savo ruožtu kuria atitinkamas prasmes. Kaip tik dėl to galima teigti, kad J. Sokolowskis nėra šiuolaikinio meno kūrėjas, kuris fotografiją pasirenka tiesiog kaip vieną iš galimų medijų konkretiam projektui igyvendinti. Teisingiau būtų ši autorius vadinti fotografu, kuris fotografiją į šiuolaikinio meno kontekstą įterpia kaip savarankiškai ir estetinių bei technologinių savitumų išlaikiusių kūrybinės praktikos sričių.

Kita vertus, J. Sokolowskio parodoje netrūksta ir šiuolaikiniams meniniams būdingų intertekstualių nuorodų. Tiksliau, šia nuoroda tampa ne tiek pačios fotografijos, kiek parodos pavadinimas. Nors ekspozicijos anotacija šiuos sarysius nutyli, lenkų menininko parodos pavadinimas „Dangus virš Varšuvos“ neišvengiai suskamba kaip Wimo Wenderso filmo „Dangus virš Berlyno“ parafrazė. Šių sąsajų kontekste pilki dangua tonai fotografijose ir jų pertiekiamos abstrakčios melancholijos bei ilgesio nuoautos prime-

na nespalvotuose kino kadruose matomą apsiniaukusį dangą virš Vokietijos didmiesčio, kuriamo sklando angelai, išiklausydami į nelaimingų žmonių mintis ir bandydami jiems padėti. W. Wenderso filmo kadrai atgyja spalvomis tuomet, kai žemės mėrginą pamilięs angelas patiria žmogiškus jausmus. Tačiau apsilankius J. Sokolowskio parodoje lieka neaišku, kaip joje dera keletas spalvotų fotografijų, kurios išlaiko jau aptartą stilistiką, bet dėl spalvotų vaizdų „tikroviškumo“ praranda emocinį paveikumą ir didelę dalį nespalvotose nuotraukose glūdinčios poezijos.

Regis, parodoje pristatoma J. Sokolowskio kūryba lengvai išsiliauja į vieną ryškiausią ir šiandien vyraujančių – pabrėžtinai objektyvios, bet emociškai paveikios, neišraiškinagos, bet išsimintinos estetikos – fotografijos krypčių ir atitinka jos kontekste išitvirtinusią „geros“ fotografijos sampratą. Tačiau galbūt kaip tik šis tobulas atitikimas verčia ilgėtis autorinės klaidos ir jos žadamo netikėtumo. Dangus virš kaimyninės Varšuvos šiuo požiūriu atrodo kur kas labiau nei Berlyno padangė išsprauastas į (kūrybos) racionalumo rėmuis. Kita vertus, gal būtent šie skirtumai leidžia kiekvienam iš kūrinių būti savo laikotarpio ženklu, nors juose įamžintas tas pats dangu.

Paroda veikia iki birželio 30 d.
Kauno fotografijos galerija
(Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2, Kaunas)
Dirba antradienį–penktadienį 11–18 val.,
šeštadienį–sekmadienį 11–17 val.

Vietoje ir laiku

„Menamos istorijos. Figūra“ Užutrakio dvaro sodyboje

Kristina Stančienė

Jau trečią kartą kasmet vis gražėjančioje Užutrakio dvaro sodyboje vyksta projektas „Menamos istorijos“. Priminsiu – pirmoji projekto paroda, surengta 2010 m., buvo skirta interjerui – menininkai tąkant „pasidalino“ Užutrakio dvaro erdves ir tarsi replikavo joms, vėtos istorijai savo kūriniams. Antroji, vykusi pernai, buvo skirta peizažo temai, o kartu paminėjo parko kūrėjo Fransua Andre mirties šimtmjetį.

Renginio kuratorius menininkas Linas Liandzbergis siemet pakvies tiems menininkams tarsi baltą pirštinę mestelėjo figūros temą. Atrodytu – jokio iššūkio, užduotis aiški ir paprasta. Tačiau i parodą pasivertės labai skirtingu menininkų, taip pat ir tokiių, kurie savo kūriuose apskritai nevaizduoja jokių atpažistamų dalykų, kuratorius kiek apsunkino savo situaciją. Tad kaipgi atrodo parodos visuma – ar kon-

ceptualiai, ar kaip laisva, „džiazuojanti“ temos improvizacija?

Grupinė paroda, ypač rengiama kokia nors proga, dedikuojama konkretių įvykiui, asmeniui ar vietai, – gana raigus voratinklis, kuriame gali susipainioti ir kuratoriai, ir menininkai. Turiu omenyje „terminį“ koncepcijos aspektą ir realų rezultatą, kuris neretai būna kitoks, nei deklaruojama. Šiuo atveju ne mažai darbų taip pat yra matyti, jie nebuvę sukurti specialiai parodai. Banalu teigt, kad jau pažystami, regeti kūriniai šiose puošnirose erdvėse perskaitomi „naujai“ – juk tai ne argumentas rengti parodą arba surengus skambiai ją pavadinti. Tačiau jie čia išties atrodo kitaip. Kitokie yra jų siunciāmi „pranešimai“. Štai Laisvydės Šalčiūtės autoportretai–persikūnijimai tobulai komentuoja pačią „Menamų istorijų“ idėją. Arba – gai vališka, ekspresyvi Aušros Barzdulkaitės–Vaitkūnienės tapyba – vienės, debesuoto dangua fone stūksantis

apžvalgos ratas, įgyjantis numanomų antropomorfiskų savybių ar tampančių žmogaus egzistencijos metaforą. Taip pat Eglės Vertelkaitės „medicinai“ naturmortai, kuriuos menininkė šiemet jau pristatė asmeninėje parodoje VDA „Titanike“. Juose skamba, Laimos Kreivytės žodžiaisiai tariant, „aukštostas įtampos laidai“. O „skamba“ jie apie nematomą žmogiškos esybės, tikriau, kūno buvimą.

Iš tų kūrinių, kurie sukurti specialiai šiųmetėms „Menamoms istorijoms“, arba bent jau sudaro tokį išpūdį, išsidėmėjau Jolantos Kyzikaitės drobę, kurioje menininkai būdinga maniera – jungiant skirtingus erdvėlaikius ir raiškos būdus („tikroviškai“ ir komiksini) – simboliskai atgyja Versalo rūmų Veidrodinė salė ir Karaliaus Saulės ikonografija, taip pat dizainerės Linos Šiškutės jaukiai agresyvi instaliacija su kiskiasi iš veltinio. Dar – Vytauto Tomaševičiaus autoportretus, kur vaizduodamas grimasą iškreip-

tą savajį veidą autorius kalba apie fundamentalią ir amžinan abejonę savimi, konkretiū kūriniu ir kūryba apskritai. Šis jausmas, ko gero, nuolat lydi kiekvieną mąstantį ir sauvikitiską individą.

Žmogaus figūrą išairiai rakursais ir skirtingais tapybinės raiškos būdais tyrinėja Bronius Gražys. Vakarų paulio istorija – antikos parafrazės ir dabarties atspindžiai – susipiū ūkštai išimtimai „figūrinėje“ Mindaugo Skuducio tapyboje. Įdomu išvysti ir seokai Vilniuje savo kūrybą rodžiuojo Prano Griušio kūrinius.

Tiesa, figūros savoka parodoje kai kuriais atvejais gerokai ištarpo ir transformavosi į filosofinį pokalbią apie daiktą, situaciją ar numanomą žmogaus buvimą. Payzdžiu, abstrakčios Arūnės Tornau drobės, kuriose maloniai hipnotizuoją vandenį ar kažkokiu skystu, efemeris, kurį paviršiu mirgėjimas, tarsi sako, jog šie niekada netaps kūnu, arba „figūra“... Nebent susidarius tam

Vytė Tomaševičius. Iš serijos „Pranašu nebūsi“. 2011 m.

tikroms aplinkos sąlygomis. Tačiau kas pasakė, kad figūra (žmogus fizioliniu požiūriu sudarytas beveik vien iš vandens) – „tvari“ ir „tvirta“ substancija?

Taigi, regis, kuratorius džiazuodamas ir pernelyg neprisirišdamas prie uždavinio sprendimo ekspozicijos išvilkė spiskonai ir elegantiškai supynė. Labai skirtingų autorių kūrinių, senesni pramaistiui su vienai naujausiai „atsako“ į temą. Tegul ir ne visai pažodžiu. O dominuojanti kūrinių išraiška, estetika parodoje sudaro profesionalios, soli-

Tarp balta ir juoda

Vilniaus dailės akademijos Grafino dizaino absolventų gynimai

Eleonora Bernotaitė

Kai mėlynas automobiliukas Maironio gatvėje, išvažiavęs į priešpriesinę juostą, trenkėsi į vyšnės spalvos automobilį, VDA Grafino dizaino katedros absolventai buvo ką tik pradėjė baigiamujų darbų gynimosi procesą. Gautos naujienaiškis iš būsimos diplomuotos grafino dizaino specialistės apie vykstančias bakalauro ir magistro baigiamujų darbų parodas paskatino čia apsilankytį keletą kartų. Per gynimus akademinius procesas tikrai intensyvus: vieni meno kūrinius ruošia gynimui baltajame koridoriuje, kiti neša, veža juos į senamiestyje išsi-barsčiusias Vilniaus dailės akademijos galerijas, dar kiti gina baigiamuosius projektus Gotikinėje salėje ar Nacionalinės dailės galerijos holce. Daug įvairaus meno kūrinių, daug minčių kyla juos analizuojant, lyginant tarpusavyje, stengiantis suvokti, kas yra svarbu būsimiems mano kūréjams.

Garsiojo VDA „Titaniko“ pirmo ir antro aukšto salėse vyko tikras baigiamujų darbų gynimo maratonas: taipyba, grafika, tekstile – tarytum viskas aišku – žanras, naudojamos technikos, aukšto profesionalumo darbai su rimtomis koncepcijomis. O keliunė per VDA „Titaniko“ parodų sales, paskendusias prieblandoje, paskatino dar kartą garsiai pavarstyti apie ribų tarp atskirų meno krypčių ir, ko gero, tarp meno ir mokslo nykimą. Iš tikro jos niekur neišnyko – tiesiog vietoje aštrios ribos tarp juodo ir balto liko kur kas platesnė pilkų spalvų skalė, kuri ir yra įdomiausia šiuo atžvilgiu: ar pil-

ka vis dar pilka, jei ji glaudžiasi prie balto? O kada pilka tampa juoda?

Geraja prasme nustebino grafino dizaino darbai – daug juodos ir balto spalvos, dar daugiau pilkos tarp jų. Legendinis dizaineris iš Japonijos Kenya Hara knygoje „Designing Design“ (išleido „Lars Müller Verlag“, 2007), kalbėdamas apie japonišką grynumo nuovoką dizaino komunikacijoje, yra sakęs, kad „balta nėra tiesiog spalva. Balta pri-
valo tapti dizaino spalva.“ Ji talpi,

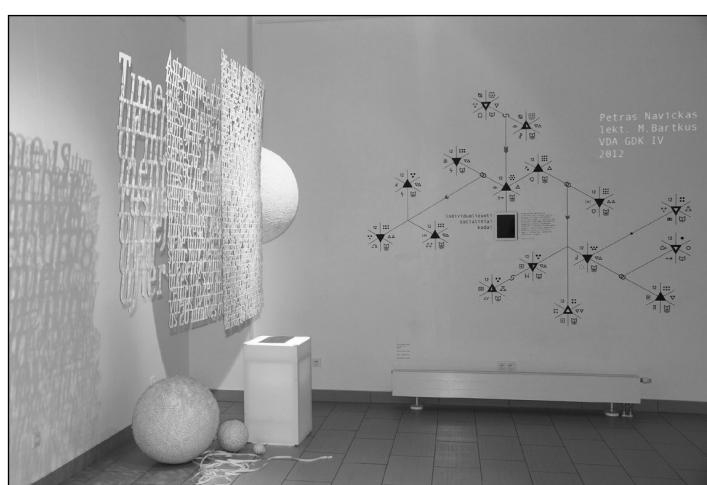
grafino dizaino bakalaurų baigiamuosius darbus. Juose konceptualumas susijungia ir su grafino dizaino sprendimais, ir su naujausiomis technologijomis kuriant animaciją, web dizainą, interaktyviąsias medijas, vizualinių programavimų bei klasikinį grafinį dizainą. Beveik visuose darbuose pastebimos šios triados refleksijos. Konceptualūs sociokomunikaciniai projektai, orientuoti tiek į individą kaip bendruomenęs dalį, tiek į asmenį atskirai, rodo nėtiesioginį utilitarumą, iškelia idėjas ir funkcionalumo diskursą. Trimaciai Margaritos Snytkovos plakatai su veidrodiniaisiai paviršiai iškrecia realybę, paversdami stebėtoją tūriamuoju objektu analizuojant „individuo anatomiją“. Dinaminuose Jonės Aleksinaitės identitetuose vaizdas prikimba prie asmens-objekto ir multiplikuoja jo judėjimo trajektoriją. Petro Navicko, Juliaus Steponavičiaus aplikacijos planšetiniams kompiuteriams bei išmaniesiems telefonams peržengia klasikinio grafino dizaino ribas ir taip išsitraukia į vizualiosios komunikacijos sritis šalia multimediinių levos Ridzvanavičiūtės kūrinių. Racionalaus proto gebėjimas kurti sensorinius pojūčius (logika dažnai būna gana sausa ir nuspėjama) atsiskleidžia judančios grafikos projekcijose, praturtintos realybės Manto Ališausko projektuose.

Darbai drąsūs, kontrastingi, pui-kiai telpa išplėstinėje pilkoje skalėje tarp juodo bei balto ir atitinka dar vieną Kenvos Haros teiginį, kad „di-zainas yra skirtumų suvaldymas“.

Lipant laiptais į antro aukšto „Ti-taniko“ salę sutikta Grafino dizai-

joje telpa viskas ir kartu nickas.

Plėtojant šią Baltos, pilkos ir juodos spalvos kaip trijų kodų – kūrybiškumo, konceptualumo ir technologinių inovacijų – triadą galima paméginti panaudoti ir apžvelgiant

Bakalaure Monika Račkauskaitė. „Laikas ir popierius“. Bakalauras Petras Navickas. Aplikacija „ISK“ planšetiniui kompiuteriui. Vadovas lekt. Marius Bartkus

no katedros vedėja profesorė Aušra Lisauskiene prie išsakyto minčių tik pridėjo, kad katedra orientuojasi į naujų patirčių ir reikšmių, slypinčių už regimybės ribų, kūrimą, skatinā studentų ir dėstytojų inovatyvų mąstymą bei drąsą. O pamatyti pilkosios zonos ribas tarp meno ir mokslo pakvietė į dviejų magistrancių – Monikos Pečiulytės ir Kotrynos Šeibokaitės – darbu gynimą.

Smalsumas nugalėjo. Po kelių dienų „Titanike“ pristatomų darbų vėlgi pasiūlė netikėtum. Monikos Pečiulytės eksperimentiniis meno projektais tyre garsos bangų vizualizacijos galimybes. Instaliacinių garsų projekto „J.S.U.N.“ idėjos pertekimui pasirinktos priemonės anksčiau priklausė konkretioms meno ar net mokslo sritims: garsas, judeSYS, skaičių sekos ir t.t. Idėjos įgyvendinimui pasitelktos skirtinės medijos: nuo kosminų stočių užfiksuotų planetų skleidžiamų elektromagnetinių bangų vertimo garsu, o vėliau dinaminiu vaizdu iki šviesą sugeriančių ir vėliau švytinčių infografikos plakatų. Toks planetų charakteristikų atskleidimas per emocienę ir meninę prizmę pateikiant mokslinius faktus plečia suvokėjo

patirtis, o kartu įvaizdina ir įgarsina informaciją apie Saulės orbita skriejančias planetas: Jupiterį, Saturną, Uraną ir Neptūnų.

Kotrynos Šeibokaitės eksperimentinis projektas „Planttekstas“ susidėda iš knygos ir vaizdo projekcijos. Vizualinės semiotikos kontekste knygoje susispina du skirtinio tankio tekstai – enciklopedinis tekstas ir poczija. Pasirinktas pilnas botanikos terminijos tekstas išryškina medijų susipynimo, išsišakojimo, suaugimo procesus. Vaizdo projekcijoje vizualizuojami terminų ryšiai ir dėmesio koncentravimo taškai puslapiai koordinatėse. Visa tai jungia teksto sodinimo į knygą koncepciją. Šie darbai kartu ir konceptualūs, ir funkcionalūs, jei mąstymą laikome funkcija.

Šiemet pamatyti grafino dizaino darbai sufleruoja atsakymą – ribos tarp atskirų meno krypčių, tarp meno ir mokslo niekur neišnyko, gal tik įgavo kitą kontekstą.

P.S. Dėkoju mag. M. Pečiulytei ir K. Šeibokaitėi, prof. A. Lisauskienėi už konsultacijas rengiant straipsnį.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

džios, daugeliu atveju „kokybiskos“ šiuolaikinės dailės kolekcijos įspūdį. Kartais kiek per daug į akis krenta dekoratyvumas ir gali imti įtarinti, jog kuratorius yra atsargus, rodo vien „gražius“ darbus ir taip nori patraukti publiką: Miglės Kosinskaitės, Ulos Šimulynaitės, iš dalių – Lino Cicėno, Andriaus Miežio, paties Lino Liandžbergio darbų. Tačiau tokį įspūdį atsveria išorinio „grožio“ nesivaikantys kūrinių: minėtieji L. Šalčiūtės, E. Vertelkaitės darbai, Monikos Furmanavičiūtės „kibernetinė“ Madona, Kazio Venclovovo ir Arvydo Ališankos skulptūriniai objektai, Arturo Valiaugos Japonija, pamatytas per pinhole dėžutės (sumeistrautos, pasak autorius, iš japoniško maisto pakuočės) akį, ir daugelio kitų autorių kūrinių. Be to, reikia pripažinti, kad ir žiūrovui aukškesni bei suprantamesni darbai čia dera.

Užutrakio rūmai, nors ir tviskantys baltutėlėmis sienomis, nė iš tololo neprimena „balto kubo“ estetikos. Atvirkštai, čia apstu istorinių nuorodų ir detalių – tai ir išlikę autentiškas rūmų išplanavimas, ir

puošyba: lipdiniai, prabangūs šviesutuvai. Nebūtinai tradicinis, „moltberinis“, bet ir žanrines ribas radikalai peržengiantis šiuolaikinis menas visame pasaulyje nuo seno eksponuojamas istorinėse, praėjusių amžių menančiose erdvėse. Tačiau projektas „Menamos istorijos“ jau suformavo savo įvaizdžį – tai solidaus, kokybiško šiuolaikinio meno pristatymai, linkstantys tradicijos pusę. Ką gali žinoti, galbūt pratinant publiką prie kas vasarą dvare vykstančių parodų, kuriant dailės traukos centrą, čia savaimė ruošiamą dirvą ir visai kito pobūdžio menui. Nesakau, kad geressniams, tiesiog – kitos vizualinės išraiškos. Toks projekto posūkis būtu ištisies įdomus. Juolab kad L. Liandžbergis dar prieš gerą dešimtmetį buvo rintai įnijkęs ne į tapybą, o į performanso meną.

Vaikstant po gražių Užutrakio parką, kur net vaikams negalima sėstis ant žolės (matyt, parko prižiūrėtojų rūpestis – pagristas, kitaip neįmanoma išsaugoti dailių veju rūmų prieigose), kyla mintis, kad Lie-tuvosje išlikę dvarai gyvena pagal ketetą kraštutinių scenarijų – arba stūkso aplieisti, arba puoselėjami tampa „masinio vartojimo“ vietas. Atvykės čia, prieš išvysdamas

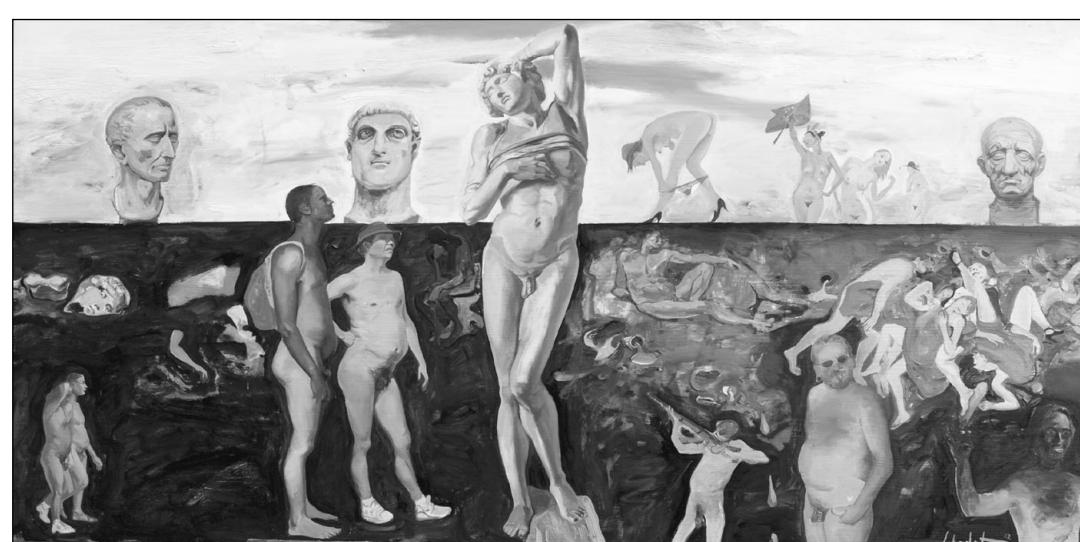
puošnus baltutėlius rūmus ir ezero mėlynę, taip pat keliaujį pavėsingais takeliais, vis įsiliedamas į gausias, triukšmingas vestuvininkų procesijas ar krikštynų eisenas su puošniomis sukniomis, baltuose nėriniuose skendinčiais kūdikeliais, žvakėmis, puokštėmis, skambančiomis šampano taurėmis, fotografų ir operatorių palydomis. Iėjus į rūmus, pro langus atsiveria svaigūs mėlynos vandens, baltų burų ir pilies peizažai (beje, labai stipriai konkuruojantys su meno kūriniu) ir dar

daug daug meno – didelių formatų, spalvingo, ryškaus, traukiančio akį. Daugelis darbų čia atrodo atsiradę vietoje ir laiku, savo efektingumu tarsi antrindami laimingam rūmų istorijos posūkiui (ilgus metus apleistus pastatus ir parką šiandien prižiūri Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija). Nauda – simbiozė abipusė: norėdamas išvesti rūmus, pamatai kūrinius. Ir atvirkščiai.

Neabejoju, kad daliai čia plūstančių lankytųjų tai apskritai pirma dienės pažintis su daile. O išrankes-

ni ras netiketus žinomų ir naujų, nematyti kūrinių sugretinimus. O svarbiausia – pajus tą ypatą atmosferą, kurioje susilieja čia įprastu tapę minios šurmuly ir intra-verstiški, tačiau taip pat įtraukiantys paveikslų ir skulptūrų „pasauliai“.

Paroda veikia iki rugsėjo 30 d. Užutrakio dvaro sodyba atvira lankytujoms ketvirtadienį–sekundienį 11–19 val. Koncertų dienomis paroda uždaroma 1 val. prieš koncertą.

Mindaugas Skudutis. „Europa“. 2012 m.

Pirmiausia – intuicija

Pokalbis su meksikiečiu režisieriumi Carlosu Reygadasu

Kas yra susitikimas su kitu žmogumi? Kas traukia mus vienas prie kito? Noras sužinoti apie jo gyvenimą, kūrybą ir klaidas? Ar noras sužinoti apie savo gyvenimą, kūrybą ir klaidas? Pirmąsyk Carloso Reygadaso filmą pamačiau „Kino pavasaryje“. Tai buvo „Kova danguje“. Tais metais taip pat buvo rodomas Michaelio Haneke's filmas „Paslėpta“. Pamenu, sakiau kažkam, kad, objektyviai šnekant, Haneke's filmas neabejotinai geresnis, tačiau man labiau patinka būtent „Kova danguje“. Šiais metais Kanuose įvyko panašiai: Haneke's filmas „Meilė“ laimėjo „Auksinę palmės šakelę“, o Reygadasas buvo išrinktas geriausiu režisieriumi. Žinojau, kad į VI tarptautinį Andrejaus Tarkovskio kino festivalį „Zerkalo“, kuris gegužės 29 – birželio 3 d. vyko Ivanove. Pliose ir Jurjevecė, atvyks šis meksikiečių kūrėjas, kurio filmų visuomet laukiu, tačiau tik pamatės jį suvokiau, kad galu ir noriu prie jo prieiti. Surašau dvidešimt klausimų, turinčių atskleisti jo požiūrį į kiną, būsimam skaitytojui parodyti jo kūrybos svarbą ir unikalumą, tačiau uždaviau tik pirmus du, o paskui tiesiog šnekėjome, kol mūsų pokalbi netiketai nutraukė į kajutę įbėgusi mergaitė ir tik moterims būdingu – reikalaujančiu ir kartu gailiu – balsu pakvietė jį eiti valgyti. Išjungiau diktofoną ir ėmiau jo klausyti.

Jūsų naujausias filmas „Už šešelių šviesa“ („Post tenebras lux“) Kanuose buvo sutiktas prieštaringai. Viena vertus, buvote apkaltintas nepagarba žiūrovui, nes filmo niekas „nesuprato“, antra vertus, gavote geriausio režisieriaus apdovanojimą. Kai 1987 m. Maurice'as Pialat Kanuose užlipo ant scenos atsiimti „Auksinę palmės šakelę“ už filmą „Po šėtono saulę“, žiūrovai, rodydami savo nepasitenkinimą, ēmė švilipti. Pialat jiems pasakė: „Jei aš jums nepatinku, jūs nepatinkate man.“

Stebiuosi, kaip žmonės neadekvacių vertina tam tikrus savo laiko filmus. Tik po kurio laiko pradeda kitaip juos žiūrėti. Iš pradžių sako, kad tai mėslas, o vėliau – kad tai didinga. Todėl tie, kurie nušvilpė Pialat, galu duoti nukirsti ranką, darbar apie jį rašo nuostabius dalykus: „Pialat – didis meistras“ ir pan. Be to, didžioji spaudos dalis – tokio šaly kaip Prancūzija – yra mazochistai. Jie mėgsta su kita blogai elgtis ir mėgsta, kad su jais būtų blogai elgiamasi. Galbūt, kai Pialat tai pasakė, jis pradėjo jiems patikti.

Atsiimdamas geriausio režisieriaus apdovanojimą, sakėte, kad žiuri, kurį pavadinote „laivais virais ir moterimis“, pagerbė filmą, sukurtą visiškai laisvai. Šarūnas Bartas yra sakė, kad jam prieikė nemažai laiko, kad suprastų galjs kurti filmus taip, kaip jis nori. Ką jums reiškia laisvė kine?

Carlos Reygadas

Man laisvė reiškia gebėjimą sekoti savo instinktu ir intuicija, būti sau nuoširdžiam bei tikėti, kad kitiem žmonėms patiks tai, kas patinka man. Jei man tai patinka, aš tai jaučiu, kažkas kitas taip pat tai pajus. Visada rasime žmonių, kuriems nesvetimi mūsų jausmai. Taigi aš tiesiog patikėjau, kad kažkas jaus panašiai kaip ir aš. Netikiu visuomenė. Kas yra visuomenė? Tai ne kokia pabaixa, o individai su savo sielomis, akimis, ausimis, protais ir širdimis. Todėl nereikia citi pas žmones ir sakyti visiems, esą jums tai turi patikti. Tiesiog turi atiduoti save, ir kai kurie žmonės tai priims.

Portugalų režisierius Pedro Costa yra sakė, kad filmai būtent ir yra pajuntami, o ne tik suprantami ar išaiškinami.

Be abejos, tačiau stiprus jausmas visuomet turi logikos. Netikiu reliatyvizmu ar postmodernizmu. Protas taip pat turi dalyvauti. Bet tik kaip grynos intuicijos rezultatas. Taigi pirmiausia – intuicija, o paskui – supratimas. Juk arkliai tempi vežimą, o ne vežimas arklius.

Taigi intuicija ir mąstymas yra esminiai kūrybos elementai.

Žinoma. Ir gyvenimo. Visi santiukiai tuo pagrįsti. Ir su kolegomis, ir su draugais tave sieja tokie ryšiai, kuriuos gali suprasti protu. Tačiau išvažiuok porai mėnesių į Malajų salyną ir pamatysi, koks iš tiesų esi. Kūryboje būtent tai ir svarbu. Tai, ką tu intuityviai darai, parodo, kas

tu iš tiesų esi. Žinai, šiame festivalyje žurnalistai manęs vis klausia, kodėl man patinka Tarkovskis. Kai pirmą kartą pamačiau jo filmą, patjauž žmogų už kameros, kuris nesistengia manęs linksminti, o rodo, kaip jis jaučia gyvenimą. Žiūrėdamas filmą, susitapatini su kitu, įvyksta tarsi spragtelėjimas tarp skirtingu žmonių. Suvoki, kad žmonės nėra akmenys ar gyvūnai, kurie tik linksmina. Čia kažkas kita. Tu atveri savo vidų ir kažkas kitas pačia su tavei savimi.

Kaip išmokote kino režisūros?

Tiesiog žiūrėdamas filmus ir pats juos filmuodamas. Belgijoje per vienius metus nufilmavau keturis trumparametražius filmus „Super8“ kamera. Be to, perskaiciau Tarkovskio „Iamžintą laiką“, nedidelę V. F. Perkinson knygę „Filmas kaip filmas“ ir André Bazino knygą „Kas yra kinas“. Štai ir visas mokslas, daugiau nieko nereikia.

Tarkovskis rašė, kad režisierius amatu išmokti reikia trijų mėnesių, bet joks mokytojas negali garantuoti, kad tas žmogus tikrai taps režisieriumi.

Esu kartą viešai sakęs: kokia prasmė mokytis kino mokykloje, jei visa, ką reikia žinoti, galima perskaityti 40 puslapį knygelėje? Meksikoje žmonės, dėstantys kino mokyklose, ištūžo. Manė, kad esu arogantiškas, nes, aišku, nenorėdami likti kvailių victoje, stengesi patiesinti penkerius metus besitęsančias kino studijas. Todėl jiems nepatinka, kai kas nors sako, kad kino studijos yra mėšlo gabalas. Bet tai tiesa. Ko galima mokytis apie kiną? Štai muzikos reikia mokytis ilgai. Ypač solfèžio ir kompozicijos. Tačiau filmuoti išmokstama greitai. Tarkovskis sakė, kad reikia trijų mėnesių, o aš sakau – trijų dienų. Tikrai. Visa kita išmoksti filmuodamas... Mégstu montażą, mégstu ryškinimą, kitus dalykus. Pats atlieku garsinimo darbus, žodžiu, mégstu techninius dalykus. Bet pažiūstu piukių režisierių, kurie to visai nesuprantia. Ir jiems to nereikia. Vienintelis dalykas, kurį turi tikrai gerai išmanysti – tai, kaip tinkamai filmuoti. Bet to išmoksti per tris dienas.

„Už šešelių šviesa“

Tiesa, per tris dienas galima daug nuveikti...

Kartą buvau pakviestas į Norvegiją, kad tris dienas dėstyčiau apie kiną. Bet aš jiems pasakiau, kad ne galu kalbėti tris dienas, galbūt vieną dieną ir dvi valandas. Ka aš kalbēsiu tris dienas? Sako, galite duoti kokių nors pratimų. Tačiau aš esu prieš mokyklas, netikiu, kad galima išmokty, kaip reikia mylėti. Galiu tik dalintis savo patirtimi, nesiruošiu mokytis to, ką reikia išmokti pačiam. Galu gale aš kalbėjau pirmą dieną, o likusias jie man uždavinėjo klausimus.

Atrodo, Nietzsche yra sakęs, kad tas, kas gyvenime žino „kodėl“, žino ir „kaip“.

Būtent. Nuostabu.

Taigi Jums...

Aš žinau tik „kodėl“, o „kaip“ vyksta savaime. Tačiau „kodėl“ yra ne racionalus, o intuityvus. Tiesiog jis žinau. Niekados nesistengiu žinoti, kokių kamerai reikia lešių. Tai vyksta savaime.

Tikrai?

Taip.

Pirmieji du Jūsų filmai, jei taip galima pasakyti, dar buvo vizualiai chaotiški, tačiau būtent todėl man jie ir patiko. Trečiasis filmas „Tylis šviesa“ jau tarsi tobulai nufilmuotas. Paskutinis – ne išimtis. Atrodo, lyg artėtumėte prie „kaip“.

Taip, tai savaip pavojinga, nes paiekdamas tam tikrą tobulumą imi viduje mirti. Tai įvyksta muzikos grupėms, režisieriams. Manau, taip atsitinka dėl negalėjimo būti kulkiam. Labai mėgstu Manoelį de Oliveira. Kiekvienas jo naujas filmas vis geresnis ir geresnis. Jie tokie skaidrūs ir paprasti. De Oliveira – tikras meistras. Mane stebina jo „kaip“. Kuo daugiau jis surukia filmų, tuo jie geresni. Tobuli ir paprasti. Galbūt todėl, kad jis iš tiesų yra kuklus menininkas.

XIX a. japonų dailininkas Hokusai, sulaukęs septyniasdešimt penkerių metų, savo autobiografijoje rašė: „Visi mano darbai, kuriuos sukūriau iki septyniasdešimties metų, neturi jokios reikšmės. Būdamas septyniasdešimt dvejų pagaliau ēmiau suprasti tikrą paukščių, gyvūnų, vabzdžių, žuvų ir medžių bei augalų prigimtį. Ilgainiui, aštuoniadasimties, būsiu dar labiau patobulėjęs, devyniasdešimties būsiu priartėjęs dar arčiau prie giliuosios daiktų esmės [...], o kai sulauksiu šimto dešimties, kiekvienas taškas, linija iš tiesų taps gyvi.“ Deja, jis tiek neišgyveno, bet kai žiūri į jo paveikslus, kažkai tai jauti...

Manau, kad tikrai svarbu yra ne tai, koks tobulas esai, bet ar nuoširdžiai ir kiek įdedi savęs į kūrinį. Pavyzdžiu, Stanley Kubrickas buvo beveik tobulas. Tačiau jis ne iš tų

menininkų, su kuriais žmonės jaučia artimą dvasinį ryšį. Techniškai jis tobulas, tačiau režisierius bandė pasiekti tiesą pernelyg tiesiogiai. O Tarkovskis, žiūrėdamas į daiktus, juos jaučia. Jie jam atsiveria. Ir kartu tai jaučia kitas. Jei šiek tiek atmerksi akis, savo dvasią, klausydamas muzikos ar žiūrėdamas į paveikslą suvoksi, kaip jaučia tas, kuris juos kūrė. Man labai patinka Šostakovičius. Dažnai klausaujo muzikos. Atrodo, iki tam tikros ribos aš žinau, ką jis jaučia... Savo sieloje.

Kaip manote, ar įmanoma nufilmuoti medžio kvapą arba iš akių sklidančią šviesą?

Ne pažodžiu. Kinas yra ne apie tai. Todėl kvapą, šviesą iš akių perteklia ne tiesioginiai vaizdiniai, o bendra filmo – visumos su sava etika – atmosfera. Štai kodėl mane stebina, kai žmonės kartais sako, kad filmas blogas, nors nufilmuotas gražiai. Jiems sunku suvokti, kad vaizdiniai, garsas, istorija ir yra filmas. Išsviažduok, jei kas nors, klausydamas Beethoveno Septintosios simfonijos, sakytu, kad jam nepatinka altai. Būtų visiška nesąmonė. Muzikoje viskas aišku, niekas nesako – aš nesupratu šios simfonijos, ką ji reiškia? Klausai jos, ir ji patinka arba ne.

Režisierius yra tas žmogus, kuris ir kuria šią kino simfoniją?

Taip, tai visiškai individualus darbas. Pašalink Michaelį Haneke ir neliks 90 procentų filmo. Juk nesakyti, kad Leonardo da Vinci freska yra bendras keliu žmonių darbas, nes kažkas jam padėjo tapti, glaistytai ir pan. Žinoma, tai nereikška, kad žmonės, kartu dirbantys prie filmo, nėra menininkai. Jie yra. Bet jie turi suprasti, kad kine jie yra menininkai, paklūstantys vieno žmogaus vizijai.

Susidaro jspūdis, kad esate gerai susipažinęs su įvairių kino režisierių kūryba. Néra tai, kad štai dabar aš režisierius ir...

Ne, žiūri filmus visą laiką. Galbūt dabar mažiau, nes turiu mažų vaikų. Štai neseniai pažiūrėjau Sergėjaus Loznicos filmą „Mano laimę“.

Spėju, esate matęs ir Apichatpongo Weerasethakulo „Tropinę karštinę“?

Taip.

Pamenate, šiame filme yra nuostabus epizodus, kai iš nudvėsusios karvės pakyla jos dvasia ir lėtai nueina. Kažkodėl man tai priminė jūsų filmo demoną. Ar yra ryšys tarp jū?

Vienintelis ryšys tas, kad aš pagalvojau: „Mėslas, kai kurie žmonės gali pagalvoti, kad čia Weerasethakulas.“ Man patinka jo filmai,

Kas apsaugos nuo saugotojų

Krësle prie televizoriaus

Kartais išjungęs televizorių, ypač vieną tiesiogiai Seimo posėdžius ir įvairias konferencijas transliuojančią kanalą, suprantu, kad paralelinė tikrovė egzistuoja. Tada pradedu svarstyti, kokią tikrovę gyvenu aš pats. Toje, kur konservatoriai nori priimti nieko bendra su realybė neturinčius įstatymus (pvz., šeimos), ar toje, kur dalis Seimo narinių elgiasi tarsi kokio nors kičinio „realybės šou“ dalyviai?

Tokie pamąstymai ištinka ne mane vieną. Zackas Snyderis pagal populiarū komiksą sukurtame 2009 m. filme „*Stebėtoji lyga*“ (TV3, 26 d. 23 val.) perkels mus į paralelinę 1985-ųjų JAV tikrovę. Superidvyriai ten tapo išprasto visuomenės gyvenimo dalimi, o Paskutiniojo teismo laikrodis sustojo ties be penkių minučių dyliką. Laukiamas dviejų supervalstybių – JAV ir SSRS – susidūrimo. Nickad nenusiimantis kaukės superidvyris Roršachas nusprenžia išsiaiskinti vieno savo draugu žudiką. Jis pradeda tirti samokslą, kurio tikslas – diskredituoti visus praeities ir ateities superidvyrius, ir surenka kovotojų su nuskalteliais būrį. Jie jau pasitraukė į atsargą ir tiki vienas iš tikrujų dar turi galių. Po truputį Roršachas suvokia samokslą apimtis ir katastrofiškas jo pasekmes ateiciai. Didvyriai saugo mūsų ramybę, bet kas mus apsaugos nuo jų?

Beje, Šaltojo karo pabaigoje, 1986-aisiais, pasirodžiusi komiksą norėjo ekranizuoti ne vienas garsus režisierius, tarp jų Terry Gilliamas ir Darrenas Aronofsky, bet filmas atiteko animacinių juostos apie spartiečius „300“ kūrėjui Snyderiui.

Vasarą prasidėjo, o televizijos viada atostogauja ilgiu už mus, tad teks tenkintis gerokai nuzulinta tikrove – reportažais iš Lietuvos pajūrio, tirštėjančia būsimų rinkimų laukimo atmosfera ir įvairiomis sporto žaidynėmis.

Jei vaikystėje patiko žaisti indėnus, TV3 (23 d. 23.35) primins 1826 m. pa-

„Pagrobtu ir parduotu“

sirodižių Fenimore'o Cooperio romaną „*Paskutinis mohikanas*“, kurį 1992 m. ekranizavo Michaelas Mananas. Šiame pasakojime apie tai, kaip 1757-aisiais, vykstant karui tarp prancūzų ir anglų, jaunas britų karininkas apsiūma palyduti dvi seseris pas jų tėvą, pagrindinį vaidmenį sukurė, deja, jau primirštasis geras aktorius Danielis Day-Lewisas. Bet būtų įdomu vasarą prisiminti ir už geležinės uždangos gyvenusių pauaglių mėgtus filmus apie indėnus, kuriuos masiškai gamino Rytų vokiečiai ir jugoslavai. Manau, kad Gojko Mitičiaus Čingačuką vis dar prisimena ne vienas žiūrovas. Kada, kaip ne vasara, žiūrėti nostalgiską „trešą“?

Panašiai nostalgiskai nusiteikius žiūrovams LNK sekmadienį (24 d. 20.30) primins vieną amžinųjų Leonido Gaidajaus komedijų –

„Mylék ir tikék“

„*Ivanas Vasiljevičius keičia profesją*“. Michailas Bulgakovas, kurio pjesė Gaidajus perkélé į savo laikus, višada palikdavo nuorodų į realius savo amžininkus – herojų prototipus.

Manau, kad realius prototipus turėti ir Gavino Hoodo 2007 m. filmo „*Pagrobtu ir parduotu*“ (LNK, 27 d. 22.35) personažai. Egzistinčių kilmės mokslininkas Anvaras „dingsta“ pakeliui iš Afrikos į Ameriką. Jis įtariamas terorizmu, o mokslininko žmona Izabela ir CŽV analitikas nori ji išvaduoti iš slapto kalėjimo, kur iš Anvaro bandoma išmušti prisipažinimą, esą jis yra teroristas. Anvaras patecko tarp įtariamuojų po to, kai „Hezbollah“ teroristai įvykdė pasiekinių, kuriame žuvo ir amerikietis. Anvaras – biochemikas, to užtenka, kad jis taptų įtariajamoju. Jis tampa specialiosios pro-

gramos, kurią sugalvojo Clintono administracija, „dalyviu“. Šios programos esmė – įtariamuosius terorizmu galima įkalinti be jokių teisinių sprendimų. Tokie kaliniai buvo kilnami iš vieno slapto kalėjimo į kita.

Passak režisierius, jis norėjęs išvengti nuorodų žiūrovams, ką jie turi galvoti, ir sukurti kuo neutralesnį filmą. Iš Pietų Afrikos kilęs Gavinas Hoodas užaugo šalyje, kurios politinis kontekstas – sudėtingas iki šiol, ir ne vienas režisierius draugas dingo nepalikęs jokių pėdsakų. Slaptųjų CZV kalėjimų tema vis dar aktuali, taigi nieko nuostabaus, kad filme sutiko vaidinti pirmo ryškumo Holivudo žvaigždės Meryl Streep, Reese Witherspoon ir Jake'as Gyllenhaalas.

Kad�aise populiarus Donas Johnsonas vaidina policininką taip pat tikrą faktą paremtame Johno Frankenheimerio 1989 m. veiksmo filme „*Mirtinas šūvis*“ (LNK, 26 d. 22.35). Žmogžudystės tyrimas atveda Džeriją Beką prie slaptos neofaistių organizacijos. Christiano Dugay 1992 m. filme „*Engeringas žmogus*“ (LNK, 24 d. 00.30) Pierce'o Brosnano suvaidintas FTB agentas – sprogmogenų specialistas Denis turi saugoti nuo teroristų, „gyvyjų bombą“, JAV senatorius. Vieno iš jų meilužė yra Denio žmona... Kino istorikai mėgsta „siužetų klajoklių“ terminą, paskutiniais dešimtmeciais vis daugiau susiję su terorizmo tema. Kartais tokie siužetai atklysta ir į lietuvių kiną. Tada mergaitė iš Lietuvos provincijos ima ir susprogdina greitojo maisto restoraną.

Tačiau pats populiariausias išlieka meilės trikampio siužetas. Ji ir pasirinko aktorius ir režisierius Edwardas Nortonas. Savo filme „*Mylék ir tikék*“ (BTV, 25 d. 21.25) jis suvaidino ir vieną trikampio dalį Brajaną. Kai jam buvo trylika, su geriausiu draugu Džeiku jie įsimylėjo Aną. Mergina draugams atrodė idealė, ji pažadino pirmąjį meilę ir tapo rimtu išbandymu. Kai po dylikos me-

tū Ana (Jenna Elfman) sugrįžo į Niujorką, Džeikas (Ben Stiller) jau buvo tapęs rabinu, o Brajanas – kūnigu. Bet abu draugai ir vėl negali atispieti Anos žavesiui. „Mylék ir tikék“ – iš tų komedijų, kurias malonu žiūrėti ne vieną kartą, nes filmas – ne tik meilės istorija, bet ir paskutiniai metais išpopuliarijės pasakojimas apie skirtingų kultūrų ir tapatybių susidūrimus. Kai pirmąkart pasižiūrėjau filmą, pagalvojau, kad Jenna Elfman netrukus taps žvaigžde, ji priminė jauną Katharine Hepburn ir idealiai atitiko screwball comedy herojes – savarankiškas, maištingas ir humoro nestokojančias jaunas moteris. Deja, nors Elfman daug filmuojasi, bet žvaigždė ji netapo.

Ziniasklaida mėgsta aprašinėti žvaigždžių „nuotykius“, sukelius narkotikų ar alkoholio, avarijas. Paskutiniai metais tokį skandalą heroje dažnai tampa Lindsey Lohan. Su viena panašiu žinučiu galime susieti ir Chriso Silverstone filmą „*Žinau, kas mane nužude*“ (BTV, 27 d. 21.25), nes būtent jo filmavimą 2007 m. nutraukė priverstinis aktorės gydymas nuo alkoholizmo. Lohan vaidina merginą Odę iš geros šeimos, kurią pagrobia ir kančia serijinis žudikas. Kai jai pavyksta pabėgti, mergina atsiduria ligoninėje ir pareiškia, kad tikrajai Odrei vis dar gresia mirtis.

Lawrence'o Silversteino filmo „*Lenktynės su mirtimi*“ (LNK, švarkar, 22 d. 21.50) personažai su mirtimi lenktyniauja iš tikrujų. Jie dalyvauja turčių rengiamame žaidime: per 60 minučių žmogus turi pasiekti tikslą, išvengės daugybės specialių kliūčių. Pirmasis išgelbės savo gyvybę, kiti bus „išelimuoti“. Panašūs filmai iliustruoja jau ne vienus metus mane persekiuantį sapaną, kuriame iš paskutiniųjų bėgant tamsaus miesto gatvėmis. Todėl ir sakau, kad teisūs yra tvirtinantys, esą kinas materializuoją mūsų sapanus.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 8 PSL.

vienija, atsiuks prieš mus pačius. Nesi pranašas, bet jaučiu...

Jūs taip manote?

Žinoma. Visa, ką žmogus sukūrė, jei tai ne... Galu gale degraduoja. Tai įstatymas, socialinis įstatymas.

Kita vertus, pradedu interpretuoti jūsų filmą...

Taip, kodėl gi ne?

Jis baigiasi vilties gaidele. Vaikina žaidžia regbį, per pertrauką vienas sako, kad priešininkų komandą sudaro individai, o jie yra komanda ir būtent todėl laimės. Filmas iškart baigiasi, taigi akcentas akivaizdus. Larso von Trierio „Mélancholia“ taip pat baigiasi žaidimu. Depresija sergenti mergina artėjant susidūrimui su kita planeita visiškai rami ir sako: „Pažaiski me, kad vaikas nebijočių.“ Taigi

žaidimas – lyg pirma ir paskutinė būties instancija, ontologinis pagrindas. Ir žaidimas baigiasi, kai žmogus liaužasi gyvenęs, tai ir įvyksta von Trierio filme. Tačiau Jūsų filme žaidimas tėsiasi. Aš suvokiau tai nelyg kokį manifestą...

Taip, iš tiesų. Džiaugiuosi, kad paminėjai tai, nes niekas nekalba apie šią filmo dalį. Ir aš asmeniškai šią pabaigą laikau manifestu. Prieš tai filme buvo nukirsta galva, kraujas, nes Meksika kraujuoja. Bet mes galime nugalėti visus tuos Meksikos narkotikų baronus. Mes stiprūs, mes komanda. Bet kartu tai galii būti ir manfestas prieš pasaulio politikus, bankus, zuckerbergus, visus tuos niekšus, kurie stengiasi sugriauti mūsų gyvenimą... Manau, laikui bégant kils revoliucija. Kažkas tikrai turi įvykti, nes pasaulis padidėja ypač slogi vieta.

Manote, kad menas turi kreiptis į

socialinius klausimus, būti politiškai angažuotas?

Taip, bet tai niekad neturi iškilti į pirmą planą, nes būtų tiesiog paviršutiniška propaganda. Tai turi būti išreikšta pirmiausia jausmais, poetine forma, nes tiesa niekada netilps į vieną žodį. Tai nesėkmės bandė padaryti sovietai, dabar daro amerikieti. Neįmanoma paliesti tiesos, neįmanoma jos išreikšti, įmanoma tik intuityviai ją jausti. Ji gali būti išreikšta tik netiesiogiai, poetiškai. Ji čia, bet išreikšta kaip paslaptis. Žinoma, vykstant karui ji turi būti pažodinė, bet tik tam tikru metu, kitaip ji išsigimtų. Sovietų kinas – tos grynos perversijos pavydys.

Būtent „Už šešelių šviesą“ provokuoja žiūrovus klausti, kokia kino paskirtis, kodėl jie apskritai žiūri kiną. Kas Jums pirmiausia yra kinas?

Man kinas yra galimybė pasidilinti su kitais tam tikromis mintimis ir jausmais, kuriuos patiriu savo gyvenime. Filmas prasideda šunimis ir mano dukra. Paprastai į tą vietą einu kickvieną popietę. Taigi jei nebučiau sukūrės filmo, negalėčiau su tavimi tuo pasidalinti. Žinoma, filmas – tai ir interpretacija, kaip aš tą akimirka žvelgiu į pasaulį. Jei sukuri filmą, gali dalintis šiuo žvilgsniu. Manau, būtent tai pastumėja rašytojus rašyti apie save, apie gyvenimą, apie tai, ką regi... Tai – žmogiškas poreikis dalintis. Jo neturi gyvūnai – tik žmonės.

Vadinasi, žiūrovas Jums yra svarbus?

Tai vienintelė priežastis kurti filma. Jei būčiau vienas šiamas pasaulioje, jei filmą man padėtų kurti robotai, to tikrai nedaryčiau. Kam?

KALBĖJOSI NARIUS KAIRYS

Parodos	„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 27 d. – respublikinė tekstilės bienalė „Aš mano man“	Lietuvos technikos biblioteka Šv. Ignoto 6 iki 29 d. – Lietuvos specialiosios kūrybos draugijos „Guboja“ paroda „Matau svajone“ Paroda „Tarptautinė archyvų diena: praeitis, dabartis, ateitis“	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS			Dailė
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Pero Kirkeby (Danija) raižinių, skulptūrų ir fotografijų paroda „Lignum vitae“ Paroda „Tadeusz Kantor. Tapyba. Teatras“			Pažįstamas ir nepažįstamas Vilnius dėl įspūdžių (ir dažo) tirštumo bei veržimosi į sudėtingas plastines gelmes ima panėšti į labirintą žinomo litvakų dailininko Rafaelio Chwoleso (1913–2002) drobėse. Miestas kaip charizmatiška asmenybė atskleidžia ir jo nuotraukose bei piešiniuose. Rafaelio Chwoleso paroda „Leidžiamai išvežti“ iki rugsėjo 21 d. veikia Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre (Naujarduko g. 10/2, Vilnius). Ekspozicija atidaryta pirmadienį 11–19 val., antriadienį–ketvirtadienį 10–18 val., penktadienį 10–16 val., sekmadienį 10–16 val.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Liudviges meno metraštiniukė“, skirta Akvilės Mikėnaitės gimimo 100-mečiui			Jau atviras kūrinių sarangos labirintiškumas skleidžiasi galerijos „ Var-tai “ pristatomame projekte „ Artscape: Izraelis “, kur susitinka Rano Slavino videodarbai ir Andrius Zakarauskos tapyba. Ši tikrovės mutacijas ir suvokimo trikdžiai tyrinėjanti paroda veikia iki liepos 21 d. Galerija (Vilniaus g. 39, Vilnius) dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
Radvilių rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Vinco Dilko paroda „Gyvenimo vaizdai“			
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Nuo mini iki maksi. Septintojo dešimtmecio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos) „Du mados šimtmeciai“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos „Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo klomai“			
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė „Tradiciinių žaislų rinkinys“ Vytauto Augustino (1912–1999) fotografijų paroda „Tėvynė Lietuva“			
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienių–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44			
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus sakralinė auksakalystė“			
Modernaus meno centras <i>Literatų g. 8</i> iki 27 d. – „MMC gyvai“: Arvydo Šaltenio tapybos peržiūra			
Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> nuo 22 d. – „Lietuvos dailė 2012: 18 parodų“			
„Lietuvos aidos“ galerija <i>Trakų g. 13</i> iki 23 d. – Ingos Mrazauskaitės tapybos paroda „Ilgesys“			
Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> „Artscape“. Rano Slavino (Izraelis) ir Andrius Zakarauskas darbų paroda			
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Vilniaus dailės akademijos absolventų baigiamųjų magistro ir bakalauro darbų paroda „Meno celės“	Prancūzų institutas <i>Didžioji g. 1</i> Erico Mutelio fotografijos ir videoinstaliacijos „Latentiniškės“	
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> Renatos Heredios paroda „Dabužiai kaip kasdienybės terapija“	Galerija „Terra recognita“ <i>Stiklių g. 7</i> Sauliaus Vaitiekūno paroda „Nostalgija“ (mažoji akmens ir metalo plastika)	Vilniaus universiteto biblioteka <i>Universitetų g. 3</i> Paroda „Su Merkatorium aplink pasauli“	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudvies meno rinkiniai	Vilniaus Dailės akademijos biblioteka <i>Maironio g. 6</i> iki 30 d. – Prancūzų instituto Lietuvoje kilnojama meno albumų kolekcija „Art“ (architektūra, mada, tapyba ir kt.)	Vilniaus Dailės akademijos biblioteka <i>Maironio g. 6</i> iki 30 d. – Prancūzų instituto Lietuvoje kilnojama meno albumų kolekcija „Art“ (architektūra, mada, tapyba ir kt.)	
„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 27 d. – respublikinė tekstilės bienalė „Aš mano man“	„Prospekto“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 23 d. – šiuolaikinės estų fotografijos paroda „Cross“	Lietuvos medicinos biblioteka <i>Kaštonų g. 7</i> Valerijos Dulskienės paroda „Gyvenimo gėlės“ iki 29 d. – Rokiškio psichiatrijos ligoninės pacientų kūrybos paroda „Menas prieš stigmą“	Dailė
Vilniaus fotografių galerija <i>Stiklių g. 4</i> iki 25 d. – Mindaugo Ažušilio fotografijų paroda „Happiness in Lithuania“	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11</i> iki 30 d. – Arvydo Ališankos skulptūrių objektų paroda „Permaсты“ Alinės Melnikovos personalinė tapybos darbų paroda iš ciklo „Vietos aplinkybė: gražuolė ir pabaiga“	Pylimo galerija <i>Pylimo g. 30</i> Paroda „Visada ſiuolaikiskas modernizmas“	Pažįstamas ir nepažįstamas Vilnius dėl įspūdžių (ir dažo) tirštumo bei veržimosi į sudėtingas plastines gelmes ima panėšti į labirintą žinomo litvakų dailininko Rafaelio Chwoleso (1913–2002) drobėse. Miestas kaip charizmatiška asmenybė atskleidžia ir jo nuotraukose bei piešiniuose. Rafaelio Chwoleso paroda „Leidžiamai išvežti“ iki rugsėjo 21 d. veikia Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centre (Naujarduko g. 10/2, Vilnius). Ekspozicija atidaryta pirmadienį 11–19 val., antriadienį–ketvirtadienį 10–18 val., penktadienį 10–16 val., sekmadienį 10–16 val.
Radvilių rūmai <i>Vilniaus g. 24</i> Vinco Dilko paroda „Gyvenimo vaizdai“	LDS parodų salė <i>Vokiečių g. 4</i> Slapstosios piešiančiųjų draugijos natūrinių piešinių paroda	Galerija „La Forma“ <i>J. Basanavičiaus g. 19</i> Rūtos Indriūnaitės paroda „Šviečiantis“	Jau atviras kūrinių sarangos labirintiškumas skleidžiasi galerijos „ Var-tai “ pristatomame projekte „ Artscape: Izraelis “, kur susitinka Rano Slavino videodarbai ir Andrius Zakarauskos tapyba. Ši tikrovės mutacijas ir suvokimo trikdžiai tyrinėjanti paroda veikia iki liepos 21 d. Galerija (Vilniaus g. 39, Vilnius) dirba antradienį–penktadienį 12–18 val., šeštadienį 12–16 val.
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3 A</i> Paroda „Nuo mini iki maksi. Septintojo dešimtmecio mada“ (iš Aleksandro Vasiljevo Paryžiaus kolekcijos) „Du mados šimtmeciai“ iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos „Valdovų rūmų lobynas: Lietuvos ir Europos paveldo klomai“	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i> Gintaro Palemono Janonio paroda „Vasara“	Gobis/Lauko ekspos“ paviljonas <i>Gedimino pr. 13</i> Mykolo Vrubliausko (1919–1992) keramikos darbų paroda (iš Lietuvos dailės muziejaus rinkinio)	
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalo g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių būties kultūra Kryždirbystė „Tradiciinių žaislų rinkinys“ Vytauto Augustino (1912–1999) fotografijų paroda „Tėvynė Lietuva“	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41</i> Paroda „Šalpos ir šokio paviliota“ Olgos Dubeneckienės-Kalpokienės 120-osioms gimimo metinėms	VU Botanikos sodo Gamtos muziejus <i>Kairėnų g. 43</i> iki VII. 1 d. – Birutės Jadvigos Mickevičienės tekstilės darbų paroda „Saulės glėbyje“	
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienių–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Pilies g. 40</i> Sauliaus Paukščio paroda „Lietuvos vertybės“	KAUNAS M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12</i> Paroda „Mirabilė Visu / Nuostabu matyt“ „Slovakų grafikos menas. Klasikinės technikos“	
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9</i> Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Paroda „Vilniaus sakralinė auksakalystė“	„Užupio“ galerija <i>Užupio g. 3</i> Vytauto Matulionio emalio darbų paroda „Arti – toli“ iki 29 d. – Dana Tamašausko ir Ugnės Blažytės-Tamašauskienės juvelyrės paroda „H du O“	Kauno paveikslų galerija <i>K. Donelaičio g. 16</i> iki VII. 1 d. – VDA Kauno dailės fakulteto retrospektyvinė paroda, skirta aukštųjų dailės kursų 90-mečiui Kaune paminioti	
Modernaus meno centras <i>Literatų g. 8</i> iki 27 d. – „MMC gyvai“: Arvydo Šaltenio tapybos peržiūra	„Užupio“ galerija <i>Užupio g. 3</i> Vytauto Matulionio emalio darbų paroda „Arti – toli“ iki 29 d. – Dana Tamašausko ir Ugnės Blažytės-Tamašauskienės juvelyrės paroda „H du O“	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus <i>Putvinskio g. 64</i> Šiaulių „Aušros“ muziejaus paroda „Gerardas Bagdonavičius. Gyvenimas – tarsi teatras...“	
Šiuolaikinio meno centras <i>Vokiečių g. 2</i> nuo 22 d. – „Lietuvos dailė 2012: 18 parodų“	Seimo parodų galerija <i>Gedimino pr. 53</i> Paroda „JAV Kapitolijus keičiantis metų laikams“	Maironio lietuvių literatūros muziejus <i>Rotušės a. 13</i> „Sugrižimai“ (skirta išeivių rašytojų kultūriam gyvenimui Vokietijoje ir Austrijoje 1944–1950 metais)	
„Lietuvos aidos“ galerija <i>Trakų g. 13</i> iki 23 d. – Ingos Mrazauskaitės tapybos paroda „Ilgesys“	Galerija „Znad Wilii“ <i>Išganytojo g. 2/4</i> Arvydo Palevičiaus paroda „Naujasis panteonas“	Keramikos muziejus <i>Rotušės a. 15</i> Jaunujų dailininkų keramikos darbų paroda „Nauja ir vėl kitokia...“	
Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39</i> „Artscape“. Rano Slavino (Izraelis) ir Andrius Zakarauskas darbų paroda	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras <i>Naujarduko g. 10/2</i> „Leidžiamai išvežti: Rafaelio Chwoleso Vilnius“	Istorinė Lietuvos Respublikos Prezidentūra <i>Vilniaus g. 33</i> Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos kilnojamoji paroda „Rainių tragedija: atmintis gyva“	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Prancūzų institutas <i>Didžioji g. 1</i> Erico Mutelio fotografijos ir videoinstaliacijos „Latentiniškės“	Rysių istorijos muziejus <i>Rotušės a. 19</i> Henriko Schütze's (Danija) tapyba	
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Vilniaus dailės akademijos absolventų baigiamųjų magistro ir bakalauro darbų paroda „Meno celės“	Galerija „Terra recognita“ <i>Stiklių g. 7</i> Sauliaus Vaitiekūno paroda „Nostalgija“ (mažoji akmens ir metalo plastika)	„Kauno langas“ <i>M. Valančiaus g. 5</i> Paroda „Abrozdėliai 4“	
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> Renatos Heredios paroda „Dabužiai kaip kasdienybės terapija“	Vilniaus universiteto biblioteka <i>Universitetų g. 3</i> Paroda „Su Merkatorium aplink pasauli“	Kauno fotografijos galerija <i>Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2</i> iki 30 d. – Eimutė Markūno tapybos darbų paroda „Paralelinės realybės“	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudvies meno rinkiniai	Vilniaus Dailės akademijos biblioteka <i>Maironio g. 6</i> iki 30 d. – Prancūzų instituto Lietuvoje kilnojama meno albumų kolekcija „Art“ (architektūra, mada, tapyba ir kt.)	Klaipėdos galeryja <i>Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4</i> Agnės Matulionytės skaitmeninės grafikos paroda „Sapnai“	
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Vilniaus dailės akademijos absolventų baigiamųjų magistro ir bakalauro darbų paroda „Meno celės“	„Arkos“ galerija Aušros Vartų g. 7 iki 27 d. – respublikinė tekstilės bienalė „Aš mano man“	Galerija „MJ studija“ <i>Rotušės a. 1</i> iki 23 d. – Algimanto Kezio (JAV) fotografija	
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> Renatos Heredios paroda „Dabužiai kaip kasdienybės terapija“	„Prospekto“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43</i> iki 23 d. – šiuolaikinės estų fotografijos paroda „Cross“	Žaliakalnio funiklierius <i>Ligoninės g. 4</i> Pastelės paroda	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15</i> Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liudvies meno rinkiniai	„LDS parodų salė <i>Vokiečių g. 4</i> Slapstosios piešiančiųjų draugijos natūrinių piešinių paroda	Galerija „La Forma“ <i>J. Basanavičiaus g. 19</i> Rūtos Indriūnaitės paroda „Šviečiantis“	
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3</i> Vilniaus dailės akademijos absolventų baigiamųjų magistro ir bakalauro darbų paroda „Meno celės“	Galerija „Gobis/Lauko ekspos“ paviljonas <i>Gedimino pr. 13</i> Mykolo Vrubliausko (1919–1992) keramikos darbų paroda (iš Lietuvos dailės muziejaus rinkinio)	Galerija „Kunstkamera“ <i>Ligoninės g. 4</i> Pastelės paroda	
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1</i> Renatos Heredios paroda „Dabužiai kaip kasdienybės terapija“	„Užupio“ galerija <i>Užupio g. 3</i> Vytauto Matulionio emalio darbų paroda	<	

TRAKAI	
Trakų salos pilis	su Vladimиру Tarasovu". Futurizmo šimtmečiu „Mąstant apie Chlebnikovą“ V. Tarasovas (perkusijos solo)
Paroda „Lietuvos bažnyčios regalijos XIX–XX a.“	„Edmondo de Rothschildo kolekcija Luvro muziejuje“
iki 30 d. – Edwardo Narkiewicza paroda „Sugržimas į Tėvynę“	T. Kantoro parodą lydintys renginiai
Trakų dominikonų vienuolyno koplyčia	28 d. 17.30 – parodos „Tadeuszas Kantoras. Tapyba. Teatras“ katalogo pristatymas
Kęstučio g. 4	18 val. – dailės istorikės A. Rottenberg paskaita
Sakralinio meno ekspozicija	19 val. – filmo „Kantoras čia yra“ (rež. D. Mahlow, 1968) peržiūra
Užutrakio dvaro sodyba	
Paroda iš ciklo „Menamos istorijos“	
Spektakliai	
VILNIUS	
„Menų spaustuvė“	DRUSKININKAI
26 d. 19 val. „Juodojoje salėje“ – SNIEGAS, PERLIŲ ŽVEJĘ (japonų tradicinio šokio džiutamai spektaklis, šoka T. Hanasaki)	Lietuvos muzikų rémimo fondas
28 d. 19 val. „Juodojoje salėje“ – PREMJERA! „PAMESTOS AKYS“. Choreogr. – R. Butkus	„Druskininkų vasara su M.K. Čiurlioniu“ VII. 1 d. 16 val. M.K. Čiurlionio memorialiniame muziejuje – R. Valuntonis (fortepijonas), M. Valaitis (trombonas); 18 val. prie M.K. Čiurlionio paminklo – Druskininkų kultūros centro moterų choras „Gija“, Lazdijų kultūros centro kamerinis choras „Gaustas“; 12 val. S. Vareno bažnyčioje, 19.30 Druskininkų bažnyčioje – I. Belickaitė (smuikas), R. Beinaris (obojus), K. Juodelytė (vargonai), G. Kvilklys (vargonai)
BIRŽAI	„Edmondo de Rothschildo kolekcija Luvro muziejuje“
Šiaurės Lietuvos muzikos festivalis „Biržai 2012“	T. Kantoro parodą lydintys renginiai
30 d. 17.30 Pilies rūmų Kunigaikštčių menėje – senosių muzikos ansamblis „In modo di barocco“: V. Makrickenė (smuikas), M. Makrickenas (altais), R. Milišauskaitė (klavesinas)	28 d. 17.30 – parodos „Tadeuszas Kantoras. Tapyba. Teatras“ katalogo pristatymas
KAUNAS	18 val. – dailės istorikės A. Rottenberg paskaita
Kauno dramos teatras	19 val. – filmo „Kantoras čia yra“ (rež. D. Mahlow, 1968) peržiūra
22 d. 19 val. Mažojoje salėje – trupė iš Japonijos „Džiutamai“	
Kauno kamerinis teatras	
28 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŪDYSTĖ“. Rež. – S. Rubinovas	
Kauno lėlių teatras	
23 d. 12 val. – „UMA-UMA“. Rež. – A. Žiurauskas	
PANEVĖŽYS	
J. Miltinio dramos teatras	
22 d. 18 val. – P. Portnerio „ŽIRKLĖS“. Rež. – M. Sławinski („Domino“ teatras)	
Koncertai	
VILNIUS	
„Kristupo vasaros festivalis“	
26 d. 18.30 Šv. Kazimiero bažnyčioje – R. Marcinkutė Lesieur (vargonai), M. Vitulskis (tenoras). Programoje J.S. Bacho, V. Miškinio ir kt. kūriniai	
VII. 1 d. 19 val. VU Botanikos sode – O. Castro (tenoras, Dominikos Respublika), Šv. Kristofor kamerinis orkestras (dir. – D. Katkus)	
Taikomosios dailės muziejus	
22 d. 18 val. – „Europos kamerinės muzikos akademija“. Fortepijoninai trio „Streeton“ (Australija), „Fortvio“ (Lietuva), „Metabole“ (Prancūzija), styginių kvartetas „Morpheus“ (Vokietija)	
„Piano.it“ koncertų salė	
29 d. 19 val. – koncertas iš ciklo „5 vakarai	

Kronika

Naujas Gyčio Lukšo projektas

Nesenai Danijoje išrinktas Europos kino režisierių komiteto nariu, režisierius Gytis Lukšas atstovauja visoms trim Baltijos šalims. Šiuo metu režisierius planuoja būsimą projekta – filmą, paremtą danų rašytojo Jenso Christiano Gröndahlio romanu „Spalio tylėjimas“ („Tavshed in oktober“, 1996).

Kopenhagoje išyko Gyčio Lukšo susitikimas su garsių danų romaništu Jenu Christianu Gröndahliu, vienu skaitomiausių Danijos ir Europos rašytojų. Psichologinius romanus „Spalio tylėjimas“ išverstas į penkiolika kalbų, taip pat 2005 m. į lietuvių, susilaikė didelio pripažinimo. G. Lukšas jo pagrindu paraše scenarijų, būsimasis filmas vadinsis „Vyro gyvenimas rudenį“.

Gytis Lukšas su Jenu Christianu Gröndahliu

Danų kino institutas, susidomėjęs bendros produkcijos su Lietuva galimybe, pasiūlė visokeriopą paramą ir palaikymą igvyrindant būsimą projekta. Dabar laukiamas atsakymų iš danų koproducerių. Sisese Graum Jorgensen („Zentropa“) ir Morteno Kaufmanno („Toolbox“).

Šie prodiuseriai Kanu konkurse pristatė naujausių Tomo Vinterbergo filmą „Medžioklė“ („Jagten“). Lietuvoje filmą kurs kino gamybos kompanija „Baltic Productions“, kuri siekia, kad Lukšo „Vyro gyvenimas rudenį“ būtų pradėtas filmuoti jau kitais metais.

Pagrindinis vaidmuo filme apie vyra, priverstą iš naujo susidėlioti savo gyvenimo tikslus ir prasmes, pasiūlytas danų aktoriui Larsui Mikkelseiniui. Scenarijumi susidomėjo ir Ingeborga Dapkūnaitė. Režisierius tikisi, kad Lietuva taip pat skirs lėšų šiam tarptautiniam projektiui: „Rudenį pateiksime jį naujai įkurto Lietuvos kino centro tarybai. Kai atsiranda galimybė bendrauti su tokiais partneriais ar aktoriais, mes tikimės, kad jų tai bus atsižvelgta.“

PAGAL „BALТИC PRODUCTIONS“ INF.

Bibliografinės žinios

MENAS. FOTOGRAFIJA. ŽAIDIMAI. SPORTAS

Karšuvos poringė : grafika : I-II dalys / Alfonas Čepauskas. – Vilnius : Ars Longa, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 39, [1] p. : iliustr. – Santr. angl. – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9955-9590-7-6 (jr.)

Lietuvos dvarų sodybų atlasas / redakcinė kolegija: Rasa Butvilaitė ... [et al.]. – Vilnius : Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2012- . – (jr.)

[Kn.] 1: Šilalės rajono savivaldybė / [susidarytoja Rasa Butvilaitė ; tekstu autoriai Kazys Misius, Dalė Puodžiukienė ; žemėlapį sudarė Marius Iršėnas]. – 2012 (Vilnius : Standart sp.). – 271, [11] p. : iliustr., plan., žml. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-609-447-006-6

Lietuvos laukinės gamtos fotografija, 2011 : Lietuvos laukinės gamtos fotografijų konkurso „Gintarinis žaltys 2011“ geriausiu darbų albumas / [spaudai rengė Jolanta Akmantaitė, Inesa Oranskytė]. – Kaunas : Lututė, 2012. – 213, [3] p. : iliustr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9955-37-137-3 (jr.)

Lietuvos vargonų menas : XIX a. pabaiga – XX a. pirmoji pusė / Eglė Šeduikytė-Korienė. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 302, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Santr. angl. – Monografija skiriamą Vargonų klasės Valstybės muzikos mokykloje įsteigimo (1922) 90-mečiui ir Vargonų katedros Lietuvos konservatorijoje įsteigimo (1962) 50-mečiui paminėti. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8071-04-7

Meno procesas: tarp konstruktyvaus mąstymo, emocijų ir įkvėpimo : mokslinės konferencijos, įvykusių 2011 m. balandžio 6 d. (Vilnius), pranešimai ir moksliniai straipsniai / [Lietuvos muzikos ir teatro akademija ; sudarytoja Rūta Gaidamavičiūtė ; redakcinė kolegija: Judita Žukienė ... [et al.]. – Vilnius : Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2011 (Vilnius : Petro ofsetas). – 287, [1] p. : iliustr., faks., nat. – Str. liet., rus. – Santr. angl. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-8071-02-3

Synagogues in Lithuania : a catalogue / Aliza Cohen-Mushlin, Sergey Kravtsov, Vladimir Levin ... [et al.]; [contributors Vilma Gradiškaitė, Katrin Keßler, Lada Markejevaitė ... [et al.]; general editors Gedrė Mickūnaitė and Vladimir Levin]. – Vilnius : Vilnius Academy of Arts Press, 2010-2012. – 2 t. – Virš. aut. nenurodyti

[Vol. 2]: N – Ž. – 2012 (Vilnius : Standart sp.). – 469, [2] p. : iliustr., žml. – ISBN 978-609-447-004-2

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Ar Vokietijai reikia karaliaus : romanas / Andreas Eschbach ; iš vokiečių kalbos vertė Eglė Bukanytė. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 461, [2] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-9955-16-393-0 (jr.)

Baltojo kiro giesmynei : eilėraščiai / Daiva Molytė-Lukauskienė ; [iliustracijos autorės]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 110, [1] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9986-39-702-1

Gretaičių laiko liftais : eilėraščiai / Tautvyda Marcinkevičiūtė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 146, [1] p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9986-39-715-1 (jr.)

Iš paukščio sapnų : lyrika / Jonas Jakštės. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 170, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9986-39-709-0 (jr.)

Ištrupėjusios erdvės : devynių gyvenimų eilės / Aidas Marčėnas. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 238, [1] p. : iliustr. – Virš. ir nugar. antr.: Ištrupėjusios r dvės. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-9986-39-710-6 (jr.)

Pusė metro iki skylės : romanas / Simona Štuopys. – Vilnius : Gimtasis žodis, 2012 (Vilnius : Petro ofsetas). – 190, [2] p. – ISBN 978-9955-16-394-7

Ryšys su vadaviete : eilėraščiai / Rimvydas Stankevičius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 103, [1] p. : iliustr. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-9986-39-712-0 (jr.)

Saulės dėmių medžiotojai : lyrika / Romas Daugirdas. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 119, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-39-714-4 (jr.)

Sodas : eilėraščiai / Gintaras Bležigys. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : BALTO print). – 109, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-39-711-3 (jr.)

Užklumpa šviesa : eilėraščiai / Vytautas Kaziela. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2012 (Vilnius : Standart sp.). – 118, [2] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9986-39-713-7 (jr.)

Žalčio šypsena : [eilėraščiai] / Albinas Murauskas. – [Marijampolė : TeleSATpressa, 2012] (Marijampolė : "TeleSATpressa" sp.). – 147, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-8079-00-5

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Ar pažiūsti Pepę Igakojinę? / sukurė Astrida Lindgren ir Ingrida Nyman ; iš švedų kalbos vertė Laima Bareišienė. – Vilnius : Garnelis, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 24 p. : iliustr. – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9955-883-28-9 (jr.)

Naisių sodo gyventojų rūpestėliai ir džiaugsmeliai : [pasaka] / Vaida Kavaliauskaitė ; [iliustracijų autorius Edgaras Straukas]. – [Vilnius : Naisių vasara], 2012. – 40 p. : iliustr. – Tiražas [30 000] egz. – ISBN 978-609-95396-0-7

Penketukas keliauja prie jūros ; Mjässlingo viržinė : [apysakos] / Enid Blyton ; iš anglų kalbos vertė Miglė Saboliūtė. – Vilnius : Garnelis, 2012 (Kaunas : Spindulio sp.). – 260, [2] p. – (Šiaunių penketuko nuotykiai ; 6). – Nugar. tik serijos antr. – Tiražas [1600] egz. – ISBN 978-9955-883-29-6 : [18 Lt 53 ct]

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.
LIETUVOS NAC. M. MAŽYVO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

„Roko amžius“

Savaitės filmai

Diktatorius ***

Sacha Baronas Coenas vaidina diktatorių, kuris pasirengęs net rizikuoti savo gyvybe, kad tik jo šalis netaptų demokratine. Larry Charleso komedioje taip pat vaidina Benas Kingsley, Anna Faris (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Dvi dienos Niujorke ***

Aktorė ir režisierė Julie Delpy tėsia filme „Dvi dienos Paryžiuje“ pradėta pasakojimą apie amerikiečių ir europiečių kultūrų ir nacionalinio mentaliteto skirtumus... Išsišyrusi su Džeku, Merion (Julie Delpy) persikelia į Niujorką. Čia rengdama savo fotografijų parodą ji susipažinta su garsiu radijo žurnalistu Mingusu (Chris Rock). Regis, viskas juos skiria, bet būtent eterio žvaigždės glėbyje prancūzės atsigaus po išsišyrimu. Tačiau idilę sudrumščia susipažinti su nauju Merion vaikiniu atvykusi jos šeima iš Prancūzijos – ekscentriškas Merion tėvas (režisierės tėvas Albertas Delpys) ir jos seksualios seserys. Be to, fotografės darbas susidomės Niujorko turtuolis (Vincent Gallo). Taip spalvingos poros romanas pamažu pavirs kultūros ir meno nesusipratimų lavina. Taip pat filme vaidina Dylan Baker, Kate Burton, Malinda Williams, Emily Wagner (Belgija, Prancūzija, Vokietija, JAV, 2011). (Vilnius, Klaipėda)

Nenugalimieji: narsos įstatymas ***

Tikru ivykiu įkvėptas pasakojimas apie specialiąją JAV jūrų pėstininkų grupę, kuri skuba rasti pagrobtą CŽV agentę, atskleidusią pavojaus teroristų samokslą. Ivaiziuose pasaulyje taškuose – Čekijoje, Filipinuose, Ukrainoje ir Somalyje – karai turi sukliudyti gerai apgalvotai atakai prieš JAV. Mike'o McCoy'us ir Scotto Waugh filme pagrindinius vaidmenis sukončė Alexas Veadovas, Roselyn Sanchez, Nestoras Serrano, Emilio Rivera (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Prometėjas ***

Du netolimos ateities mokslininkai Elizabetė Šou (Noomi Rapace) ir Holovėjus (Logan Marshall-Green) įtikina turtingą Veilando korporaciją, kad jų archeologiniai atradimai – pagrindas išskoti civilizacijų tolimesne planetose. Kadaisė Žemėje pabuvoję ir savo DNR palikę ateivai galiai atsakyti į svarbiausius žmonijos klausimus. Taip Elizabetė ir Holovėjus atsiduria kosminiam laive „Prometėjas“. Kartu su jais keliauja gana įvairi publika: nemirtingumo paslaptį norintis iminti Veilandas (neatpažistamai pasendintas Guy Pierce'as), jo egoistė duktė (Charlize Theron), planetą tirsiantys mokslininkai į laivo igula. Bet, ko gero, vienintelis robotas Deividas (Michael Fassbender) žino tikrąjį ekspedicijos tikslą... Didžiojo postmodernistinio kino vizionieriaus Ridley'o Scotto („Svetimas“, „Likvidatorius“, „Gladiatorius“) naujausias kūriny – tai ne šiaip sau dar vienas filmas apie kelionę į kosmosą, o 1979-aisiais Scotto sukurto ir jau klasikiniu tapusio filmo „Svetimas“ prologas. Elen Ripli naujame filme pakeitė Elizabetė, bet susitikimas su kitomis civilizacijomis bus tokis pat grësmingas ir vizualiai išpūdingas (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas)

Roko amžius ***

Dar vienas populiarus Brodvėjaus miuziklas, perkeltas į kino ekrana. Siužetas paprastas ir aiškus: vieną dieną klubė „Roko amžius“ susitinka du iš skirtingu sluoksnių kile, bet panašių tikslų siekiantys žmonės. Mergina iš provincijos atvažiavo į Holivudą, tikėdamasi tapti žvaigžde, bet negailestingas sapnų fabrikas sudaužė jos svajones. Vis dėlto į ją atkreipia dėmesį buvusi roko žvaigždė Steisis. Nors mergina ir įsidarbino stripžių klube, jos laukia didžioji gyvenimo meilė. Adamo Shankmano filme vaidina Julianne Hough, Diego Boneta ir dainuojantis Tomas Cruise'as (JAV, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Milda Brukštutė

Publicistikā – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

22–28 d. – Ronaldas Barbras (3D, JAV) – 11.15, 13.45, 16.30, 19 val.; 22–26, 28 d. – Roko amžius (JAV) – 11.30, 14.30, 18, 21 val.; 27 d. – 11.30, 14.30, 18, 21, 23.45
22–26, 28 d. – Madagaskaras 3 (3D, JAV) – 11, 13.40, 13.50, 16.30, 19.10, 22 val.; 27 d. – 13.40, 16.40, 19.45, 23 val.
22–26, 28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 12, 14.45, 17.30, 20.15; 27 d. – 12, 14.45, 17.30, 20.15, 22.30 (lietuvių k.); 11.20, 15.45, 18.20 (originalo k.)
22–26, 28 d. – Diktatorius (JAV) – 13.15, 15.10, 17.10, 19.15, 21.30; 27 d. – 13.15, 15.10, 17.10, 19.15, 21.30, 23.30
22–26, 28 d. – Prometėjas (3D, JAV) – 12.20, 15.20, 18.30, 21.15; 27 d. – 12.20, 15.20, 18.30, 21.15, 23.59
22–26, 28 d. – Sniegulė ir medžiotojas (JAV) – 14.50, 17.50, 21 val.; 27 d. – 14.50, 17.50, 21, 23.30
22–26, 28 d. – Nenugalimieji: narsos įstatymas (JAV) – 13.25, 20.40; 27 d. – 13.25, 20.40, 23.15
Dvi dienos Niujorke (JAV) – 12, 17, 21.50
22–26, 28 d. – Bernvakaris Australijoje (Australija, D. Britanija) – 14.20, 19.30; 27 d. – 14.20, 19.30, 23.45
22, 23, 25–28 d. – Vyrų juodais drabužiais 3 (3D, JAV) – 21.40
24 d. – Mes už... Lietuvą! (rež. A. Lekavičius) – 21.40; 27 d. – 23.59
22–28 d. – Rango (JAV) – 11 val.
Kaip prisijaukinti slibiną (JAV) – 12.40

Forum Cinemas Akropolis

22–26, 28 d. – Ronaldas Barbras (3D, JAV) – 10.50, 13.30, 16, 18.30, 21.15; 27 d. – 10.50, 13.30, 16, 18.30, 21.15, 23.59
22–28 d. – Roko amžius (JAV) – 11.13.45, 16.30, 19.15, 21.50
22–26, 28 d. – Madagaskaras 3 (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45; 27 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45, 23.45
22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.45, 14.15, 16.45, 19, 21.40
22–26, 28 d. – Prometėjas (3D, JAV) – 11.15, 14.30, 17.30, 20.30; 27 d. – 11.15, 14.30, 17.30, 20.30, 23.30
22–28 d. – Prometėjas (JAV) – 13.15, 18.45
Diktatorius (JAV) – 10.40, 15.45, 21 val.
Vyrų juodais drabužiais 3 (JAV) – 10.30, 16.15, 21.30
22–26, 28 d. – Nenugalimieji: narsos įstatymas (JAV) – 13, 18.15; 27 d. – 13, 18.15, 23 val.
22–26, 28 d. – Sniegulė ir medžiotojas (JAV) – 17.15, 20.15; 27 d. – 17.15, 20.15, 23.15
22–28 d. – Op (JAV) – 12 val.
Žaislų istorija 3 (JAV) – 14.45

„Skalvijos“ kino centras

24 d. – Velnų salos karalius (Norvegija) – 17 val.
Ciklas „Iki Romos su Woody Allenu“
22 d. – Sensacija (D. Britanija) – 17 val.; 26 d. – 20.20
22 d. – Kai sutiki aukštą tamsiaplaukį (Ispanija, JAV) – 21.10; 24 d. – 20.30; 26 d. – 17 val.
23 d. – Kad ir kas benutikų (JAV, Prancūzija) – 16.30; 28 d. – 17 val.
23 d. – Lemiamas taškas (D. Britanija, JAV, Liuksemburgas) – 20.40
25 d. – Kasandros prakeiksmas (JAV, Jungtinė Karalystė) – 21 val.; 27 d. – 17 val.
25 d. – Viki, Kristina, Barselona (Ispanija, JAV) – 19 val.; 27 d. – 21 val.

28 d. – Vidurnaktis Paryžiuje (Ispanija, JAV) – 21.10
Ciklas „Lek gervė, lek gervelė“
22 d. – Miegančių drugelių tvirtovė (rež. A. Puipa) – 18.50; 23 d. – 18.20; 28 d. – 18.50
24 d. – dokumentinė filmų programa – 19.10
26 d. – Stebulkų laukas (rež. M. Survila) – 19 val.
27 d. – filmų programa „Trys viename“ – 19.10

Pasaka

22 d. – Paveldėtojai (JAV) – 18.30;
23, 24, 28 d. – 19 val.; 25, 26 d. – 20.30
22 d. – Nakties šešeliai (JAV) – 19 val.;
23 d. – 18.30; 24 d. – 17.15

22 d. – „Kinas po žvaigždėmis“ Čiko ir Rita (Ispanija, D. Britanija) – 22.30

23 d. – „Kinas po žvaigždėmis“ 8 pasimatymai (Ispanija) – 22.30

24 d. – Amžinai tavo (JAV) – 17 val.

24 d. – Širdžių édišas (Prancūzija) – 19.30;

25 d. – 18.30, 20.15; 27 d. – 18.30

24 d. – Mes už... Lietuvą (rež. A. Lekavičius) – 17.30, 20.15; 25 d. – 18.15

25 d. – Pasaulis yra didelis, ir išsigelbėjimas slypi už kampo (Bulgarija, Slovėnija, Vengrija, Vokietija) – 18 val.

25 d. – Turime popiežių (Italija) – 20.45

26 d. – Šefas (Prancūzija) – 18 val.; 27 d. – 20.45

25 d. – Šiaurė (Norvegija) – 18.30; 27 d. – 20.30

28 d. – Kūdikiai (Prancūzija) – 19.15

28 d. – „Kinas po žvaigždėmis“ Vyrų vasara (rež. M. Giedrys) – 22.30

Ozo kino salė

22 d. – Barzakh (rež. M. Kvedaravičius) – 16.30 val.; 22 d. – Pasimatymas (Rusija) – 18 val.; 27 d. – 16 val.

23, 29 d. – Tadas Blinda. Pradžia (rež.

D. Ulvydas) – 16 val.; 26, 28, 30 d. – 18 val.

23 d. – Maskva, Belgija (Belgija) – 18 val.

26 d. – Pelenė (Rusija) – 16 val.; 29 d. – 18 val.

27 d. – Rikis (Prancūzija, Italija) – 18 val.

28, 30 d. – Pria jūros (Meksika) – 16.30

KAUNAS

22, 23 d. – Rona (Rusija) – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.30, 23.45; 24–28 d. – 11, 13.30, 16, 18.30, 21.30, 23.45
22–28 d. – Roko amžius (JAV) – 10.30, 13.15, 16.15, 19, 22 val.

26 d. – Potiche. Žmonos maištas (Prancūzija) – 16.30

22, 23, 27 d. – Madagaskaras 3 (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45; 24–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.45; 27 d. – 15.15, 19.45, 23.45; 28 d. – 10.15, 12.45, 15.30, 18, 20.45

22–28 d. – Madagaskaras 3 (JAV) – 11.30, 13.45, 15.45, 17.45, 19.